

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**IZOGIBANJE PLAČILU PRISPEVKOV ZA SOCIALNO VARNOST S
STRANI DELODAJALCA**

Ljubljana, julij 2016

JERNEJ PETROVČIČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani (-a) **Jernej Petrovčič**, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom **Izogibanje plačilu prispevkov za socialno varnost s strani delodajalcev**, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem **prof. dr. Mitjem Kovačem**.

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil/-a samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil/-a vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil/-a;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal/-a v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil/-a soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 PRAVNA UREDITEV PODROČJA SOCIALNE VARNOSTI	2
1.1 Pravni viri na področju socialne varnosti.....	2
1.1.1 Opredelitev socialne varnosti.....	2
1.1.2 Mednarodni pravni akti.....	3
1.1.3 Slovensko institucionalno okolje.....	3
2 VRSTE PRISPEVKOV ZA SOCIALNO VARNOST	5
2.1 Pokojninsko in invalidsko zavarovanje.....	5
2.1.1 Urejanje prijave v zavarovanje.....	5
2.1.2 Matična evidenca.....	5
2.1.3 Osnove za plačilo prispevkov.....	6
2.1.4 Zavezanci za plačilo prispevkov.....	7
2.2 Zdravstveno zavarovanje.....	7
2.2.1 Obvezno zdravstveno zavarovanje.....	7
2.2.2 Prostovoljno zdravstveno zavarovanje.....	8
2.3 Zavarovanje za starševsko varstvo in zaposlovanje.....	9
2.3.1 Zavarovanje za starševsko varstvo.....	9
2.3.2 Zavarovanje za zaposlovanje.....	10
2.4 Stopnje prispevkov za socialno varnost in predlaganje obračunov davčnega odtegljaja.....	10
2.4.1 Stopnje prispevkov za socialno varnost.....	10
2.4.2 Predlaganje obračunov davkov in prispevkov.....	11
3 PLAČILNA NEDISCIPLINA	12
3.1 Opredelitev plačilne nediscipline.....	12
3.2 Vzroki plačilne nediscipline.....	12
3.3 Posledice plačilne nediscipline.....	13
3.3.1 Uvodna pojasnila o posledicah plačilne nediscipline.....	13
3.3.2 Vpliv plačilne nediscipline na obseg pravic zavarovancev.....	14
3.3.3 Vpliv plačilne nediscipline na prejemke države.....	15
3.4 Postopki in tehnike, s katerimi se vpliva na zmanjšanje problema plačilne nediscipline in učinkovitejše poplačilo davčnega dolga.....	16
3.4.1 Izboljšava in modernizacija informacijskega sistema.....	16
3.4.2 Poboti davčnega dolga.....	16
3.4.3 Opomini.....	17
3.4.4 Odlogi odplačil.....	17
3.4.5 Davčna izvršba.....	17
3.4.6 Stečaj in izbris dolžnika iz Poslovnega registra Slovenije.....	18
4 DAVČNE UTAJE	18
4.1 Opredelitev davčne utaje.....	18
4.2 Vrste davčnih utaj.....	19
4.3 Metode davčnih utaj.....	19

4.4 Ugotovljene nepravilnosti pri prispevkih za socialno varnost in različni pogledi na možnost zmanjšanja davčnih utaj	20
5 EMPIRIČNA RAZISKAVA	22
5.1 Uvodna pojasnila	22
5.2 Opis problema.....	22
5.3 Namen raziskave.....	22
5.4 Metodologija.....	23
5.4.1 Izbira raziskovalne metode	23
5.4.2 Anketa	23
5.4.3 Vzorec	24
5.4.4 Priprava vprašalnika.....	24
5.5 Analiza in interpretacija rezultatov	25
5.6 Razprava o dobljenih rezultatih	32
5.7 Normativni predlogi izboljšav	34
SKLEP.....	37
LITERATURA IN VIRI.....	39
PRILOGE	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Stopnje prispevkov za socialno varnost.....	11
---	----

KAZALO SLIK

Slika 1: Vzroki za zamude pri plačilih.....	13
Slika 2: Struktura davčnega dolga iz naslova davčnih prihodkov.....	15
Slika 3: Struktura anketirancev po spolu (n = 48).....	25
Slika 4: Starostna struktura anketirancev (n = 48).....	25
Slika 5: Delež stopenj izobrazbe anketirancev (n = 48).....	26
Slika 6: Odstotek anketirancev glede na status zaposlitve (n = 48).....	26
Slika 7: Odstotek anketirancev glede na število let delovne dobe (n = 48).....	27
Slika 8: Odstotek zaposlenih, ki so oz. niso preverili plačila prispevkov za socialno varnost (n = 48).	27
Slika 9: Delež anketirancev glede na način, kako so preverili, ali imajo plačane prispevke za socialno varnost (n = 48).....	28
Slika 10: Odstotek zaposlenih, ki želijo oz. ne želijo, da bi jih pristojne institucije obvestile o neplačilu prispevkov za socialno varnost (n = 48).....	28
Slika 11: Ocena pomembnosti rednega nakazila in pravilnega obračuna plače ter prispevkov (n = 48).....	29
Slika 12: Odziv delavcev na neplačane prispevke za socialno varnost (n = 48).	29
Slika 13: Kako neplačani prispevki vplivajo na obseg pravic iz obveznega soc. zavarovanja (n = 48)?.....	30

Slika 14: Odstotek delavcev, ki meni, da delodajalci bi oz. ne bi obveznosti bolj redno plačevali (n = 48).	31
Slika 15: Odstotek delavcev, ki ni oz. je prejel plačilo plače v obliki potnih stroškov (n = 48).	31
Slika 16: Mnenja zaposlenih o verjetnosti prijave davčne utaje in večjem plačilu prispevkov ob poostrenem nadzoru s strani davčnega organa (n = 48).	32
Slika 17: Vstopna stran na portal eDavki.	35
Slika 18: Dokumenti v sistemu eDavki.	36
Slika 19: Oddaja vloge za razkritje podatkov o obveznih prisp. za soc. varnost.	36

UVOD

Republika Slovenija je socialna država in ima urejen sistem zagotavljanja socialne varnosti. Pravice zaposlenih, ki izhajajo iz naslova socialne varnosti, so urejene s številnimi mednarodnimi in notranjimi pravnimi akti. Preglednost je dosežena z njihovo več nivojsko ureditvijo. Najvišji pravni akt, ki to področje ureja v Republiki Sloveniji, je Ustava. Pravice, ki izvirajo iz Ustave, so zelo splošne. Podrobneje jih urejajo zakoni in podzakonski akti. Na podlagi zakonov so podrobneje urejene štiri temeljne pravice iz področja socialne varnosti: pravica do pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zdravstvenega zavarovanja, zavarovanja za starševsko varstvo in brezposelnost.

Sheme socialnega zavarovanja se financirajo iz prispevkov za socialno zavarovanje, ki jih plačujejo zavarovanci in delodajalci. Negativni trendi v gospodarstvu v zadnjih letih povzročajo probleme pri plačevanju teh prispevkov. V diplomskem delu obravnavam problematiko izogibanja plačilu prispevkov za socialno varnost s strani delodajalca. Zaposleni namreč prepozno ugotavljajo, da nimajo plačanih prispevkov za socialno varnost. To potrjuje tudi poročilo Finančne uprave Republike Slovenije, ki pravi, da je dolg iz neplačanih davkov in prispevkov, na dan 31. 12. 2015, znašal 441.912.060 EUR (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015b, str. 13).

Zaznani problem obravnavam iz vidika plačilne nediscipline in vidika davčnega utajevanja. Prikazujem, kateri so vzroki, ki delodajalce vodijo k takim ravnanjem in njihove posledice. Na koncu, na podlagi teorije in rezultatov lastne raziskave, izoblikujem sklepe, ki bi lahko pripomogli k zmanjšanju nepravilnosti.

V diplomski nalogi, na podlagi izvedene raziskave, ugotavljam, da zaposleni ne preverjajo, ali jim delodajalec plačuje prispevke za socialno varnost. Čeprav tega ne preverjajo, se zaposleni zavedajo, kako pomembno je, da imajo urejena socialna zavarovanja. Zato bi v primeru opaženih nepravilnosti, z različnimi aktivnostmi, poskušali doseči, da se le-te odpravijo. Večja vloga in zanimanje zaposlenih pri nadzoru plačevanja prispevkov lahko vpliva na zmanjšanje plačilne nediscipline in davčnih utaj.

Z neplačevanjem prispevkov za socialno varnost delodajalci kršijo temeljne pravice iz naslova socialne varnosti. V diplomski nalogi opozarjam na nepravilnosti, do katerih prihaja pri obračunavanju in plačevanju teh dajatev. Poudarjam, da tako ravnanje negativno vpliva na pravice zavarovancev in na prihodke državnega proračuna.

S pomočjo teorije najprej naredim pregled nad tem, kaj je o obravnavani temi že napisanega oz. raziskanega, nato te ugotovitve preverjam na podlagi lastne raziskave. Zanima me, ali delavci res ne preverjajo, ali imajo urejene prispevke iz naslova socialnih zavarovanj, ali se zavedajo pomembnosti teh dajatev in njihov odziv na to, da prispevkov nimajo plačanih. Ugotoviti poskušam, ali bi boljša plačilna disciplina vplivala na stanje neplačanih prispevkov in kako

omejiti davčne utaje iz naslova obveznih socialnih zavarovanj. Raziskavo sem izvedel s pomočjo spletne ankete. Vzorec je zajel zaposlene iz različnih podjetij na območju Goriške, zato ne morem sklepati, da rezultati veljajo za zaposlene na območju celotne Slovenije. Uporabil sem priložnostno vzorčenje, katerega slabost je nereprezentativnost vzorca. Omejitve raziskave so predvsem v majhnosti vzorca in geografski omejenosti. Rezultati raziskave so obdelani s pomočjo kvantitativne metode obdelave podatkov.

Diplomsko delo ima naslednjo strukturo in vsebino. Prvo poglavje je namenjeno področju socialne varnosti. Urejajo jo različni mednarodni in notranji pravni akti. Najvišji pravni akt, ki ureja področje socialne varnosti v Sloveniji, je Ustava, sledijo pa ji zakoni in drugi podzakonski predpisi. Zakoni na področju socialne varnosti v Sloveniji predpisujejo štiri vrste obveznih socialnih zavarovanj, ki jih predstavljam v drugem poglavju raziskovalne naloge. To so: pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za starševsko varstvo in brezposelnost. Pravice iz teh zavarovanj se financirajo iz obveznih prispevkov. Kadar delodajalec obveznih prispevkov ne nakaže v javnofinančne blagajne, govorimo o izmikanju plačilu prispevkov za socialno varnost. Izmikanje je lahko posledica slabe plačilne discipline ali namernega ravnanja, ki mu pravimo davčne utaje. V tretjem poglavju obravnavam vzroke in posledice plačilne nediscipline. V četrtem poglavju predstavim vrste davčnih utaj, metode in teoretične poglede na to, kako jih omejiti. V petem poglavju, s pomočjo lastne raziskave, preverjam ugotovitve, ki izhajajo iz teoretičnega dela. Raziskava temelji na anketi. Sledi razlaga rezultatov, oblikovanje normativnih predlogov izboljšav in sklep.

1 PRAVNA UREDITEV PODROČJA SOCIALNE VARNOSTI

1.1 Pravni viri na področju socialne varnosti

1.1.1 Opredelitev socialne varnosti

V tem poglavju opisujem ureditev področja socialne varnosti v Republiki Sloveniji. Najprej predstavim temeljne pojme, nato pa podrobneje predstavim mednarodne in domače pravne vire.

O **socialni državi** govorimo takrat, kadar država z zakoni in drugimi dejanji skrbi ter odgovarja za zagotavljanje socialnih potreb in socialnih interesov prebivalstva. Da je Slovenija socialna država, določa 2. člen Ustave Republike Slovenije, ki pravi: »Slovenija je pravna in socialna država«. Naloga socialne države je zagotavljanje temeljnih človekovih pravic in pravil za urejanje socialnih razmerij, ki jih določa Ustava. Podrobneje uresničevanje ustavnih določb določajo zakoni oz. drugi podzakonsko določeni akti (Bubnov Škoberne & Strban, 2010, str. 28).

Vodovnik (2013, str. 9) **socialno varnost** opredeli kot stanje, ko organizirana družba, na nekem ozemlju, poskrbi, da so osebe, v primeru osebnih stisk, deležne nujne pomoči. To ureja s celovitim sistemom predpisov, dejavnostmi in ukrepi. Le-ti naj bi omogočali, da ne bi prišlo do

premoženjskih in osebnih stisk ljudi (socialna tveganja) oz. blažili posledice, ko take stiske nastanejo. V praksi se take stiske najpogosteje pojavijo, ko oseba ne more pridobivati dohodka zase in za svojo družino.

Vodovnik (2013, str. 14) pravi, da pravne vire na področju socialne varnosti opredeljuje več vrst pravnih aktov. Le-ti določajo pravice in obveznosti različnih udeležencev družbenih razmerij. Predpise je mogoče strukturno urediti v obliki piramide. V vrhu piramide so pogodbe in akti mednarodnega prava ter ustava. Nižjo raven sestavljajo zakonski in podzakonski predpisi ter enostranski ali dvostranski viri avtonomnega prava. Predpisi so urejeni tako, da prehajajo od splošnih, z vrha piramide, h konkretnjšim, na dnu piramide.

1.1.2 Mednarodni pravni akti

Na področje socialne varnosti v Sloveniji imajo vpliv predvsem mednarodni akti organizacij: Organizacije združenih narodov, Mednarodne organizacije dela, Svetovne zdravstvene organizacije, akti Sveta Evrope in druge dvostranske pogodbe, ki jih je podpisala Slovenija z drugimi državami. S sprejetjem mednarodnih pravnih aktov poskušajo mednarodne organizacije doseči različne cilje na področju socialne varnosti. Glavna cilja sta:

- vzpostavitev minimalnih socialnih pravic in
- prizadevanja za poenotenje pravil ter uskladitev različnih sistemov socialne varnosti med državami (Bubnov Škoberne et al., 2010, str. 122–138).

1.1.3 Slovensko institucionalno okolje

Bubnov Škoberne in Strban (2010, str. 178–186) pravita, da ima Slovenija pravne norme socialne varnosti, urejene v splošnih in avtonomnih pravnih aktih. Najvišji **splošni pravni akt** je Ustava Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97-UZS68, 66/00-UZ80, 24/03-UZ3a, 47, 68, 69/04-UZ14, 69/04-UZ43, 69/04-UZ50, 68/06-UZ121,140,143, 47/13-UZ148 in 47/13-UZ90,97,99 v nadaljevanju Ustava), sledijo pa ji zakoni in podzakonski akti.

Ustava je bila sprejeta leta 1991. Zasnovana je na podlagi evropskega koncepta urejanja področja socialne varnosti. Drugi člen Ustave se glasi: »Republika Slovenija je pravna in socialna država«. S tem členom Ustava nalaga državi, da mora poskrbeti za socialno zaščito v državi in uresničevanje človekovih socialnih pravic. V njej so zapisane naslednje človekove pravice iz področja socialne varnosti:

- 50. člen določa pravico državljanov do socialne varnosti,
- 51. člen določa pravico državljanov do zdravstvenega varstva,
- 3. odstavek 50. člena določa pravico do posebnega varstva vojnih veteranov in žrtev vojnega nasilja,
- 52. člen določa pravico do varstva invalidov in otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju,

- 53. člen določa pravico do varstva družine, materinstva, očetovstva, otrok in mladine,
- 56. člen določa pravice otrok.

Podrobneje pravice iz socialne varnosti urejajo zakoni. Na spletni strani Finančne uprave Republike Slovenije so kot temeljni zakoni na področju socialne varnosti, navedeni (Prispevki za socialno varnost, 2015):

- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 96/12, 39/13, 99/13-ZSVarPre-C, 101/13-ZIPRS1415, 44/14-ORZPIZ206, 85/14-ZUJF-B, 95/14-ZUJF-C, 90/15-ZIUPTD in 102/15, v nadaljevanju ZPIZ-2),
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 72/06-UPB3, 114/06-ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10-ZUPJS, 87/11, 40/12-ZUJF, 21/13-ZUTD-A, 91/13, 99/13-ZUPJS-C, 99/13-ZSVarPre-C, 111/13-ZMEPIZ-1, 95/14-ZUJF-C in 47/15-ZZSDT, v nadaljevanju ZZVZZ),
- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Ur. l. RS, št. 26/14 in 90/15, v nadaljevanju ZSDP-1),
- Zakon o urejanju trga dela (Ur. l. RS, št. 80/10, 40/12-ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14-ZPDZC-1 in 47/15-ZZSDT, v nadaljevanju ZUTD),
- Zakon o prispevkih za socialno varnost (Ur. l. RS, št. 5/96, 18/96-ZDavP, 34/96, 87/97 - ZDavP-A, 3/98, 7/98-odl. US, 106/99-ZPIZ-1, 81/00-ZPSV-C, 97/01-ZSDP, 97/01, 62/10-odl. US, 40/12-ZUJF, 96/12-ZPIZ-2, 91/13-ZZVZZ-M, 99/13-ZSVarPre-C in 26/14-ZSDP-1, v nadaljevanju ZPSV),
- Zakon o davčnem postopku (Ur. l. RS, št. 13/11-UPB4, 32/12, 94/12, 101/13- ZDavNepr, 111/13, 25/14-ZFU, 40/14-ZIN-B, 90/14 in 91/15, v nadaljevanju ZDavP-2).

Avtonomne pravne vire sprejemajo predvsem nosilci sistemov socialnih zavarovanj, nosilci sistemov socialnih pomoči, nosilci sistemov socialnih ugodnosti in lokalne skupnosti. Sem spadajo statuti, pravila, pravilniki in sklepi. Pri tem je pomembno to, da so ti akti v skladu z Ustavo in zakoni (Bubnov Škoberne et al., 2010, str. 184–185).

V naslednjem poglavju opisujem štiri vrste obveznih socialnih zavarovanj, ki jih imamo v Republiki Sloveniji. To so: pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za starševsko varstvo in zavarovanje za primer brezposelnosti. Za financiranje pravic iz teh zavarovanj se plačujejo prispevki za socialno varnost.

Prispevki so obvezne dajatve, iz katerih se financirajo naloge, ki imajo splošno korist. Prispevki za socialno varnost se ne pobirajo z namenom plačila določene storitve. Namenjeni so financiranju nedržavnih organizacij za potrebe socialnih zavarovanj, zbornic itd. (Milost & Milunovič, 2001, str. 12).

2 VRSTE PRISPEVKOV ZA SOCIALNO VARNOST

2.1 Pokojninsko in invalidsko zavarovanje

2.1.1 Urejanje prijave v zavarovanje

Področje pokojninskega in invalidskega zavarovanja podrobneje ureja ZPIZ-2. V 1. členu je navedeno, da zakon ureja sistem obveznega pokojninskega zavarovanja, sistem dodatnega pokojninskega zavarovanja in sistem prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Nosilec in izvajalec obveznega zavarovanja je javni zavod. V Sloveniji te naloge opravlja Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ-2, 1. člen, 9. člen).

Zakon določa, da se morajo iz naslova obveznega pokojninskega zavarovanja zavarovati: delavci v delovnem razmerju, samozaposlene osebe, družbeniki, kmetje, osebe, ki opravljajo delo na podlagi kakšnega drugega pravnega razmerja in drugi, ki jih navaja zakon. V primeru, da oseba izpolnjuje pogoje za obvezno zavarovanje iz naslova različnih zavarovalnih podlag, se obvezno zavaruje na tisti podlagi, ki je v tem zakonu navedena pred drugimi (ZPIZ-2, 13.–19. člen).

Delodajalec je dolžan delavca prijaviti v obvezno socialno zavarovanje, na podlagi 11. člena Zakona o delavnih razmerjih (Ur. l. RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT in 33/16 – PZ-F, v nadaljevanju ZDR-1). Navodila za prijavo, spremembo in odjavo iz zavarovanj na spletni strani opisuje Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, v nadaljevanju ZZZS (Navodila za prijavo, spremembo in odjavo iz zavarovanj, 2015). Ob nastopu pravnega razmerja je treba urediti vpis v evidenco pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Do 31. 12. 2015 je prijave in odjave urejal ZZZS. Od 1. 1. 2016 dalje pa se prijave v zavarovanje vlagajo samo še v elektronski obliki, preko Državnega portala za poslovne subjekte in samostojne podjetnike (e-Vem – Državni portal za poslovne subjekte in samostojne podjetnike). Prijava, sprememba in odjava zavarovanja se urejajo na podlagi M obrazcev. Prijava v zavarovanje se ureja z obrazcem M-1. Spremembe v zvezi z zavarovanjem se urejajo z obrazcem M-3, odjava iz zavarovanja pa se izvede na obrazcu M-2. Prijavo v zavarovanje je treba urediti v 8 delovnih dneh od nastanka pravnega razmerja. V primeru, da se v zavarovanje prijavlja osebo, ki je sklenila delovno razmerje, je potrebno prijavo urediti najkasneje z dnem, ko oseba nastopi delo v skladu s pogodbo o zaposlitvi (Navodila za prijavo, spremembo in odjavo iz zavarovanj, 2015).

2.1.2 Matična evidenca

139. člen ZPIZ-2 določa, da vodenje matične evidence izvaja Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, preko enotnega informacijskega sistema javne uprave v Republiki Sloveniji. Podrobneje vodenje matične evidence ureja Zakon o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz obveznega pokojninskega ter invalidskega zavarovanja (Ur. l. RS, št. 111/13 in 97/14, v nadaljevanju ZMEPIZ-1). Matična evidenca je sestavljena iz več različnih podatkovnih zbirk. V tej evidenci se zbirajo podatki o zavarovancih, uživalcih pravic iz

obveznega pokojninskega zavarovanja, izplačilih prejemkov, registru zavezancev ter podanih izvedenskih mnenj (13. člen ZMEPIZ-1). Matična evidenca torej vsebuje podatke o pokojninski dobi, plači, plačanih prispevkih in druge podatke, na podlagi katerih se zavarovancu odmerijo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Podatke za vodenje evidence Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje posredujejo pravne in fizične osebe, ki so kot dajalci oz. dajalke zavezani za vložitev prijav v zavarovanje (ZPIZ-2, 140. člen). ZMEPIZ-1 v 32. in 33. členu določa, da je delodajalec dolžan prijaviti delavce v zavarovanje. Samozaposleni, družbeniki, nosilci kmetij in verski uslužbenci so dolžni prijavo v zavarovanje urediti sami. V nadaljevanju predstavljam E-storitev, s pomočjo katere lahko zavarovanci preverijo pravilnost podatkov, ki jih za njih, v okviru matične evidence, vodi Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Informativna osebna evidenca je elektronska storitev, ki je na voljo od leta 2014. Njen glavni cilj je, povečati preglednost nad podatki in zmanjšati število primerov, ko zavarovanci pred upokojitvijo ugotovijo, da jim manjkajo podatki v matični evidenci. Vodi jo Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za vsakega zavarovanca, ki je vključen v obvezno zavarovanje. Evidenca zajema podatke o osnovah, od katerih so bili plačani prispevki, obračunanih prispevkih po posameznih letih, plačanih prispevkih po posameznih letih in o obdobju zavarovanja. Zavarovanci imajo možnost osebnega vpogleda preko spletnega portala. Za dostop do podatkov mora zavarovanec razpolagati z osebnim digitalnim potrdilom. Storitev uporabniku omogoča pregled podatkov, ki jih zbira Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za potrebe izvajanja zavarovanja. Podatke o plačanih prispevkih bo prikazovala aplikacija šele po 1. 1. 2016 (Moj eZPIZ, 2015).

O podatkih iz te evidence je Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje dolžan enkrat letno obvestiti zavarovance, iz 1. do 4. odstavka ZPIZ-2, o obračunanih in plačanih prispevkih za pokojninsko ter invalidsko zavarovanje za preteklo leto (ZPIZ-2, 140. člen).

2.1.3 Osnove za plačilo prispevkov

Za zaposlene s polnim delovnim časom je osnova za plačilo prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje plača oz. nadomestilo plače ter vsi drugi prejemki na podlagi delovnega razmerja (Čok, Cirman, Prevolnik Rupel, Rant, Gabrijelčič, Kump & Prezelj, 2014, str. 68). Prispevke je treba obračunati tudi od zneska jubilejne nagrade, odpravnine ob upokojitvi, solidarnostne pomoči, povračil stroškov, zneska bonitet, zneska odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, zneska premije dodatnega zavarovanja in zneska regresa, ki presega 70 % povprečne plače zaposlenih v RS za predpretekli mesec (ZPIZ-2, 144. člen).

Prispevki za socialno varnost se obračunajo od višine bruto plače zaposlenega. Zneski bruto plače navzgor niso omejeni, spodnja meja za obračun bruto plače pa je zakonsko določena z minimalno plačo. Delavec, ki dela polni delovni čas, mora za svoje delo prejeti plačilo, najmanj v višini minimalne plače. Do leta 2014 je bila najnižja osnova za obračun prispevkov enaka

višini minimalne plače. To pomeni, da če je delavec prejel bruto plačo, nižjo od minimalne plače, so bili prispevki obračunani, najmanj od višine minimalne plače. 410. člen ZPIZ-2 določa, da se v letu 2015 in 2016 **najnižja osnova za obračun prispevkov** obračuna, najmanj v višini 52 % povprečne plače v Republiki Sloveniji. Ta odstotek se bo do leta 2018 dvigal za 2 odstotni točki na leto. V letu 2021 bo najnižja osnova za obračun prispevkov dosegla višino 60 % povprečne plače, kot jo določa 114. člen ZPIZ-2.

2.1.4 Zavezanci za plačilo prispevkov

V Sloveniji je uveljavljen bruto sistem dohodkov. To pomeni, da ima delavec pravico do dohodka, pred plačilom davkov in prispevkov. Prispevki, ki se plačujejo od osnove za plačilo prispevkov, so sestavljeni iz prispevkov delojemalca in delodajalca. Zavezanec za plačilo prispevkov delavca je zavarovanec sam, zavezanec za plačilo prispevkov delodajalca pa je delodajalec. Zakonodaja pa delodajalcu nalaga, da delojemalcu dohodka ne izplača v celotnem bruto znesku, temveč izplačani dohodek zmanjša za znesek davka in prispevkov delojemalca in ga v njegovem imenu ter za njegov račun tudi plača. Delojemalec dobi od delodajalca nakazan samo neto znesek dohodka. Višino obveznih prispevkov za socialno varnost delodajalci izračunajo v obračunu prispevkov za socialno varnost. Delodajalec delavcu prispevke iz plače obračuna, odtegne in plača (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015a).

2.2 Zdravstveno zavarovanje

2.2.1 Obvezno zdravstveno zavarovanje

Zdravstveno zavarovanje je naslednje pomembno področje socialne varnosti, za pokojninskim in invalidskim zavarovanjem. Namen zdravstvenega varstva je preprečevati in odpravljati posledice socialnih primerov v zvezi z zdravjem. Temeljne pravice zdravstvenega varstva pripadajo vsem. To so pravice, ki jih posameznikom zagotavlja zdravstveno varstvo, v okviru nujne medicinske pomoči. Druge pravice pripadajo osebam, ki so vključene v sistem zdravstvenih zavarovanj v Sloveniji. V Sloveniji je sistem zdravstvenega zavarovanja sestavljen iz obveznega in prostovoljnega zavarovanja (Vodovnik, 2006, str. 226–227).

ZZVZZ podrobneje ureja obvezno zdravstveno zavarovanje. Zakon določa, da je nosilec tega zavarovanja Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Zavarovanci se obvezno zavarujejo za primer bolezni in poškodbe izven dela ter za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni. Obvezno zavarovanim osebam zakon zagotavlja plačilo zdravstvenih storitev, nadomestilo plače, v primeru zadržanosti od dela in povračilo potnih stroškov, v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenih storitev (ZZVZZ, 12. člen, 13. člen). V primeru, ko pride do socialnega primera, zavarovancu pripadajo tako pravice do zdravstvenih storitev v skladu z zakonom kot tudi premoženjske pravice iz tega naslova (Vodovnik, 2006, str. 229).

Pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja lahko uveljavi le tista oseba, ki ji je priznana lastnost zavarovane osebe. Zavezanca za plačilo prispevkov podrobneje določa 15. člen ZZVZZ. Obvezno se morajo zdravstveno zavarovati: osebe v delovnem razmerju, osebe, ki samostojno opravljajo dejavnost, družbeniki osebnih družb in družb z omejeno odgovornostjo, kmetje in člani njihovih gospodarstev, vrhunski športniki in šahisti, osebe, ki imajo pravico po zakonu za starševsko varstvo ter drugi, ki jih določa zakon.

Sistem obveznega zdravstvenega zavarovanja se financira s prispevki. Čok et al. (2014, str. 75) navajajo, da se iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja plačujeta prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje in prispevek za zavarovanje, za primer poškodbe pri delu ter poklicne bolezni.

Za zaposlene osebe je osnova za plačilo prispevkov bruto plača. Prispevki iz naslova obveznega zavarovanja se plačujejo, najmanj od minimalne zavarovalne osnove. Najnižje zavarovalne osnove so enake, kot jih za prehodno obdobje 2013–2020 določa 410. člen ZPIZ-2. Prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje plačata tako delojemalec kot delodajalec, po stopnji 6,36 % od bruto plače. Prispevek za primer poškodbe pri delu in poklicno bolezen v celoti plača delodajalec, v višini 0,53 % od bruto plače (Vodovnik, 2006, str. 230–231).

Delodajalec mora vložiti prijavo v zavarovanje za zaposleno osebo, najkasneje na dan nastopa delovnega razmerja. Z zakonom je določeno, da se za namene zdravstvenega zavarovanja vodijo evidence o zavarovanih osebah obveznega zdravstvenega zavarovanja, zavezancih za prispevek, izvajalcih zdravstvene dejavnosti in o osebah, ki so upravičene do plačila razlike do polne vrednosti (ZZVZZ, 78. člen, 79. člen).

Zaradi obsežnosti pravic iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja, v Sloveniji pogosto prihaja do nesorazmerij med zdravstvenimi potrebami in željami ljudi ter razpoložljivimi sredstvi za izvajanje teh programov (Čok et al., 2014, str. 75).

2.2.2 Prostovoljno zdravstveno zavarovanje

V Sloveniji to obliko zavarovanja izvajajo zavarovalnice, v skladu z ZZVZZ in zdravstvenem zavarovanju ter Zakonom o zavarovalništvu (Ur. l. RS, št. 99/10 – UPB, 90/12, 56/13, 63/13 – ZS-K in 93/15 – ZZavar-1, v nadaljevanju ZZavar).

Zavarovane osebe se prosto odločajo za vstop v to obliko zavarovanja. Vodovnik (2006, str. 228–229) navaja naslednje pravice, ki izhajajo iz naslova tega zavarovanja:

- kritje razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, ki jih zavarovancem v celoti ne pokrije obvezno zdravstveno zavarovanje,
- večji obseg pravic od standardnih,
- dodatne pravice,

- zavarovanje oseb, ki niso zavarovane v okviru obveznega zavarovanja.

Plačniki premij dodatnega zdravstvenega zavarovanja so lahko delojemalci sami, lahko jo plačajo delodajalci za svoje zaposlene, mogoča pa je tudi kombinacija, ko del prispevkov plačuje delodajalec in del delojemalec. Višino premij določa zavarovalnica (Vodovnik, 2006, str. 231).

V nadaljevanju predstavljam zavarovanje za starševsko varstvo in zavarovanje za primer brezposelnosti. Izvajalec pravic iz naslova starševskega varstva je center za socialno delo. Nosilec pravic iz naslova zavarovanja za brezposelnost pa je Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.

2.3 Zavarovanje za starševsko varstvo in zaposlovanje

2.3.1 Zavarovanje za starševsko varstvo

ZSDP-1 v prvem delu ureja področje zavarovanja za starševsko varstvo. Zakon določa, katere pravice izhajajo iz te oblike zavarovanja ter kako se lahko uporabijo. Pri zagotavljanju pravic, vezanih na starševske obveznosti, je treba upoštevati načeli vzajemnosti in solidarnosti. Zavarovance iz naslova starševskega varstva določa 6. člen ZSDP-1. Iz tega naslova se morajo zavarovati zaposlene osebe, samozaposlene osebe, družbeniki gospodarskih družb, kmetje in člani njihovih gospodinjstev, osebe, ki prejemajo nadomestilo za brezposelnost idr.

Pravice iz naslova zavarovanja za starševsko varstvo se delijo na dva sklopa, in sicer: na pravice iz naslova starševskega varstva ter pravice do družinskih prejemkov. Prvi sklop pravic ureja 7. člen ZSDP-1, ki pravi, da iz naslova tega zavarovanja izvirajo pravice za starševski dopust, starševsko nadomestilo, pravica do krajšega delovnega časa ter pravica do plačila prispevkov za socialno varnost zaradi starševstva. V drugi sklop pa sodijo pravice do družinskih prejemkov. Ti prejemki so (Čok et al., 2014, str. 75): starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka, otroški dodatek, dodatek za veliko družino, dodatek za nego otroka in, delno, plačilo za izgubljeni dohodek.

Evidence s področja starševskega varstva ZSDP-1 določa 5. člen tega zakona. Predpisane evidence vodijo centri in pristojno ministrstvo. 106. člen ZSDP-1 določa naslednje vrste evidenc: evidenca o porodniškem dopustu, očetovskem dopustu, dopustu za nego in varstvo otroka, porodniškem nadomestilu, očetovskem nadomestilu, starševskem dodatku, pomoči ob rojstvu otroka ter druge. Podatki za vzpostavitev evidenc se zbirajo neposredno od posameznika in iz drugih uradnih evidenc.

ZSDP-1 določa, da se za zavarovanje za starševsko varstvo plačujejo tako prispevki delojemalca kot tudi prispevek delodajalca. Prispevki delodajalca se plačujejo od osnove za plačilo prispevkov in so enaki osnovi za plačilo prispevkov za pokojninsko ter invalidsko zavarovanje. Prispevek zavarovanca plačujejo zavarovanci sami. Izjema so osebe, ki imajo pravico do dela s

krajšim delovnim časom. Tem plačuje prispevek zavarovanca Republika Slovenija. Zavezanci za plačilo prispevkov delodajalca za zaposlene osebe so delodajalci. Samozaposleni, družbeniki in kmetje so sami zavezanci za plačilo prispevka. Za brezposelne, ki prejemajo nadomestilo, prispevke delodajalca plačuje Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Za brezposelne osebe, ki prejemajo nadomestilo, za osebe, ki prejemajo starševsko nadomestilo, za osebe, ki zaradi starševstva delajo s krajšim delovnim časom in za osebe, ki imajo pravico do delnega plačila za izgubljen dohodek, plača prispevek delodajalca Republika Slovenija. Prispevek je enak, tako za zavarovance kot delodajalce in znaša 0,10 % od zavarovalne osnove.

2.3.2 Zavarovanje za zaposlovanje

V današnji družbi vedno obstaja delež aktivnega prebivalstva brez zaposlitve. Nastane zaradi tega, ker na trgu ni ustreznih oz. primernih delovnih mest za zaposlitev aktivnih brezposelnih oseb (Bubnov Škoberne et al., 2010, str. 310).

Slovenska Ustava izrecno ne določa, da mora država urediti zavarovanje za primer brezposelnosti, kot to nalaga za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zdravstveno zavarovanje. 50. člen Ustave obvezuje državo, da organizira druga socialna zavarovanja in skrbi za njihovo delovanje. Ta člen velja tudi za zavarovanje za primer brezposelnosti (Bubnov Škoberne et al., 2010, str. 317). Podrobneje to področje ureja 1. člen ZUTD. Zakon predpisuje ukrepe države na trgu dela za izvajanje javne službe v zvezi z zaposlovanjem, ukrepe aktivne politike zaposlovanja in zavarovanja za primer brezposelnosti. Zakon ureja tako obvezno kot tudi prostovoljno zavarovanje za brezposelnost.

V okviru obveznega zavarovanja se zavarujejo: osebe v delovnem razmerju, samozaposlene osebe, družbeniki gospodarskih družb, kmetje in člani njihovih gospodinjstev, osebe, ki prejemajo nadomestilo za brezposelnost ter druge (ZUTD, 54. člen).

Za potrebe zavarovanja za brezposelnost ZUTD v 122. členu določa, da se vodijo evidence o brezposelnih osebah, osebah, ki so začasno nezaposljive, osebah, vključenih v programe APZ, iskalcih zaposlitve, delodajalcih z negativnimi referencami in poslovnih subjektih, prejemnikovih javnih sredstev na podlagi določb tega zakona.

2.4 Stopnje prispevkov za socialno varnost in predlaganje obračunov davčnega odtegljaja

2.4.1 Stopnje prispevkov za socialno varnost

S pomočjo spodnje tabele prikazujem, kakšne so stopnje prispevkov pri plačah zaposlenih, ki jih plačujejo delodajalci in delojemalci. Prispevki so razvrščeni glede na posamezno vrsto obveznega socialnega zavarovanja.

Glede na podatke v spodnji tabeli vidimo, da se najvišji prispevki plačujejo za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Sledijo prispevki za zdravstveno zavarovanje, nato pa še prispevki za starševsko varstvo in zaposlovanje (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015a, str. 12).

Tabela 1: Stopnje prispevkov za socialno varnost.

Prispevki delojemalcev	
Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	15,50 %
Prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje	6,36 %
Prispevek za starševsko varstvo	0,10 %
Prispevek za zaposlovanje	0,14 %
Skupaj:	22,10 %
Prispevki delodajalcev	
Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	8,85 %
Prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje	6,56 %
Prispevek za zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni	0,53 %
Prispevek za starševsko varstvo	0,10 %
Prispevek za zaposlovanje	0,06 %
Skupaj:	16,10 %

Vir: Finančna uprava Republike Slovenije, Dohodek iz zaposlitve, 2015a, str. 12.

Raziskava Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD), kaže, da spada Slovenija med 10 držav z najvišjo obdavčitvijo dela med 34 državami, vključenimi v raziskavo. V letu 2015 so bile plače v Sloveniji obdavčene v višini 42,6 %, kar je za 6,7 % več od povprečne obdavčitve plač v državah OECD (OECD Taxing Wages, 2016, str.1).

2.4.2 Predlaganje obračunov davkov in prispevkov

Na podlagi 135. člena ZDR - 1 mora biti plača delavcu na razpolago na določen plačilni dan. Na dan izplačila plače mora delodajalec delavcu izročiti pisni obračun, iz katerega so razvidni podatki o plači, nadomestilu plače, povračilu stroškov v zvezi z delom, obračunanih in plačanih prispevkih in datum izplačila plače. Plača, povračila stroškov delavcu in drugi prejemki morajo biti delavcu izplačani na njegov bančni račun (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015a, str. 17).

Natančnejšo obliko in način predložitve obračuna davkov ter prispevkov določa Pravilnik o vsebini in obliki obračuna davčnih odtegljajev ter o načinu predložitve davčnemu organu (Ur. l. RS, št. 37/08, 64/08, 62/09, 22/10, 109/10, 107/12, 32/13, 85/13, 108/13, 22/14, 93/14 in 101/15, v nadaljevanju pravilnik). V skladu s tem pravilnikom morajo izplačevalci dohodka iz delovnega razmerja davčnemu organu predložiti obračun davkov in prispevkov, na obrazcu Rek-1 in to najkasneje na dan izplačila dohodka. Delodajalec obrazec posreduje davčnemu organu, v elektronski obliki, preko portala eDavki. S pomočjo obrazca Rek-1 delodajalec obračuna davčni

odtegljaj in prispevke za socialno varnost po stopnjah, ki veljajo na dan izplačila (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015a, str. 17).

3 PLAČILNA NEDISCIPLINA

3.1 Opredelitev plačilne nediscipline

Plačilna nedisciplina je eden ključnih razlogov, ki vpliva na to, da delodajalci v praksi ne poravnajo prispevkov za socialno varnost. V tem poglavju poskušam poiskati glavne vzroke za njen nastanek in opisati, kakšne posledice ima na koriščenje pravic zaposlenih. V nadaljevanju navajam, kakšne posledice ima, na javnofinančne prihodke iz naslova obveznih socialnih zavarovanj, in kako jo država poskuša obdržati pod nadzorom.

Mahmutović (2010, str. 1) plačilno nedisciplino opisuje kot nespoštovanje dogovorjenih zneskov, rokov in načinov plačil obveznosti. Povzročitelji plačilne nediscipline so podjetja, ki sprejemajo obveznosti, ki presegajo višino njihovih denarnih tokov.

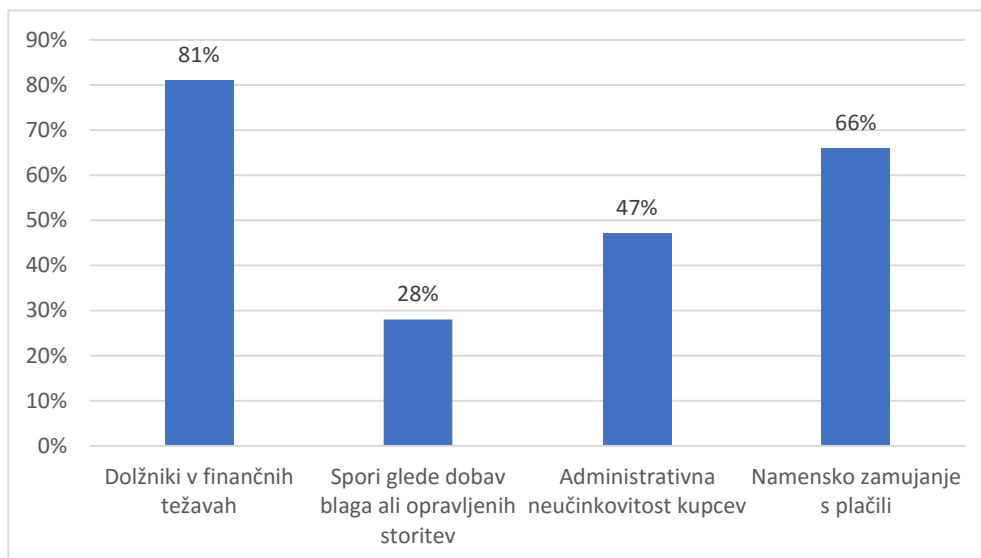
3.2 Vzroki plačilne nediscipline

Vodlan (2010, str. 6) vzroke za plačilno nesposobnost deli na zunanje in notranje. Zunanji izvirajo iz okolja poslovnega sistema. Podjetje nanje nima vpliva, lahko pa sprejema odločitve, ki mu omogočajo, da je plačilno sposobno. Notranji vzroki pa so predvsem posledica nepravilnega upravljanja s premoženjem, s strani menedžerjev.

Zunanji vzroki izvirajo iz okolja podjetja. Na njihov nastanek podjetje nima pomembnejšega vpliva. Med zunanje vzroke spadajo: spremembe na trgu, spremembe v panogi, spremembe na osnovi splošnega in tehnološkega napredka, splošna gospodarska kriza, padec konjunktura in recesija, socialne in politične spremembe, makroekonomski ukrepi, naravne nesreče itd. Notranji vzroki pa so tisti, ki nastanejo v podjetju samem. Notranji vzroki so: neustrezna usposobljenost menedžmenta, zavirajoča organiziranost, nekonkurenčni tržni položaj, težave na področju menedžmenta sodelavcev, predraga proizvodnja in neučinkovita logistika, zanemarjena finančna funkcija, nezadostne raziskave in razvoj (Dubrovski, 2010, str. 40–41).

Organizacija Intrum Justitia je med februarjem in aprilom 2015 izvedla raziskavo, med 29 evropskimi državami, o najpogostejših zunanjih vzrokih za nastanek zamud pri plačilih. Raziskava vključuje tudi Slovenijo. Kar 81 % slovenskih podjetij, sodelujočih v raziskavi, glavni razlog za zamude pri plačilih vidi v finančnih težavah njihovih dolžnikov, 66 % podjetij pa meni, da dolžniki namerno zavlačujejo s plačili. 47 % jih meni, da je vzrok zamude plačil v neučinkoviti administraciji dolžnikov, 28 % kot vzrok za zamudo navaja spor glede dobave blaga ali opravljene storitve (Intrum Justitia, 2015, str. 44).

Slika 1: Vzroki za zamude pri plačilih.

Vir: Intrum Justitia, *European payment report 2015*, str. 44.

V okviru raziskave Spremljanje nacionalne konkurenčnosti po metodologiji WEF za leto 2015, ki jo izvaja Inštitut za ekonomska raziskovanja, anketiranci, ocenjujejo tudi največje ovire za poslovanje njihovih podjetij. 16,5 % anketiranih ocenjuje, da njihovo poslovanje najbolj ovirajo omejevalni predpisi na področju zaposlovanja. Druga ovira, ki najbolj omejuje njihovo poslovanje, je neučinkovita vladna administracija, na tretjem mestu so visoke davčne stopnje, na četrtem pa dostop do finančnih virov. Na peto mesto uvrščajo zapletenost davčne zakonodaje (Inštitut za ekonomska raziskovanja, 2015, str. 26).

3.3 Posledice plačilne nedisciplin

3.3.1 Uvodna pojasnila o posledicah plačilne nedisciplin

Osnovni cilj podjetja je zagotavljanje plačilne sposobnosti za celotno obdobje poslovanja podjetja. V primeru, ko podjetje zaide v težave, ne ogroža samo interesov lastnikov in zaposlenih, ampak vpliva tudi na plačilno sposobnost njihovih partnerjev (Mramor, 2002, str. 39).

Neporavnane obveznosti pa ne vplivajo samo na podjetje samo, ampak imajo vpliv tudi na plačilno sposobnost njenih partnerjev, ki čakajo na poplačilo terjatev. Sčasoma lahko to privede tudi do nelikvidnosti poslovnih partnerjev (Vodlan, 2010, str. 2).

Oba avtorja ugotavljata, da plačilna nedisciplina vpliva tako na pravice, iz naslova socialnih zavarovanj zaposlenih kot tudi na plačilno sposobnost nosilcev izvajanj pravic, iz naslova obveznih socialnih zavarovanj.

3.3.2 Vpliv plačilne nediscipline na obseg pravic zavarovancev

V nadaljevanju navajam, kako neplačane obveznosti iz naslova obveznih zavarovanj vplivajo na koriščenje pravic zaposlenih iz tega naslova. Vpliv plačilne nediscipline opisujem po posameznih vrstah obveznih socialnih zavarovanj.

Pri uveljavljanju **pravic**, ki izvirajo **iz sistema pokojninskega zavarovanja**, je tolmačenje stroke tako, da neplačilo prispevkov, s strani delodajalca, ne sme vplivati na pravice delavca, ki izvirajo iz tega zavarovanja (Stanovnik, Beljakovič & Chłóń-Domińczak, 2011, str. 11). 133. člen ZPIZ-2 pravi, da se zavarovancem prizna zavarovalna doba, za katero imajo plačane prispevke oz. sorazmerni del zavarovalne dobe, v primeru, ko so bili za določeno obdobje prispevki plačani delno. Glede na 134. člen ZPIZ-2 v pokojninsko dobo štejejo tudi obdobja, za katera je delodajalec prispevke obračunal, ne glede na to, ali so bili prispevki tudi plačani. Ta določba velja samo za delavce v delovnem razmerju na območju Republike Slovenije in delavce, ki so v delovnem razmerju pri delodajalcu s sedežem v Republiki Sloveniji. Ne glede na to pa je nesporna ugotovitev, da so, v primeru manjše pokojninske osnove za plačilo prispevkov, na koncu oškodovani tudi delavci, ki zaradi tega prejmejo manjšo pokojnino (Vezjak Progar, 2013, str. 117).

Podobno kot pri pravicah iz naslova pokojninskega zavarovanja, imajo delavci in njihovi družinski člani, kateri nimajo poravnanih prispevkov za socialno varstvo, omogočeno koriščenje vseh **pravic**, ki izvirajo **iz naslova zdravstvenega zavarovanja**. To pa ne velja za samozaposlene. Njim se pravice iz naslova zdravstvenega zavarovanja zadržijo, če nimajo poravnanih prispevkov. Posledice neplačevanja prispevkov v obvezno zdravstveno blagajno pa občutijo vsi zavarovanci. Obseg zagotovljenih pravic je namreč omejen z višino, v blagajno pobranih sredstev. To pa pomeni, da so vsi zavarovanci upravičeni do manjšega obsega storitev, kot če prispevke plačujejo vsi zavezanci (Vezjak Progar, 2013, str. 113–117).

V primeru **pravic iz naslova zavarovanja za starševsko varstvo** se zaposlenim starševsko nadomestilo odmeri na podlagi obračunanih prispevkov. Osnova za starševsko nadomestilo je povprečna bruto plača oz. nadomestilo plače, od katere so obračunani prispevki za starševsko varstvo. V vlogi za nadomestilo se izpolnijo podatki o izplačanih plačah za zadnjih 12 mesecev pred vložitvijo vloge. V primeru, ko prispevki niso plačani, center za socialno delo kot osnovo za nadomestilo upošteva 55 % minimalne plače, ki velja v mesecu vložitve prve vloge. Delavci so tako oškodovani, saj se jim v primeru neplačila prispevkov, osnova za nadomestilo občutno zmanjša (Vezjak Progar, 2013, str. 114).

V primeru koriščenja **pravic iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti**, se zavarovancu odmeri nadomestilo za brezposelnost na podlagi povprečja 8-ih obračunanih plač pred nastankom brezposelnosti. Neplačilo prispevkov ni ovira za pridobitev nadomestila za brezposelnost (Vezjak Progar, 2013, str. 114).

3.3.3 Vpliv plačilne nediscipline na prejemke države

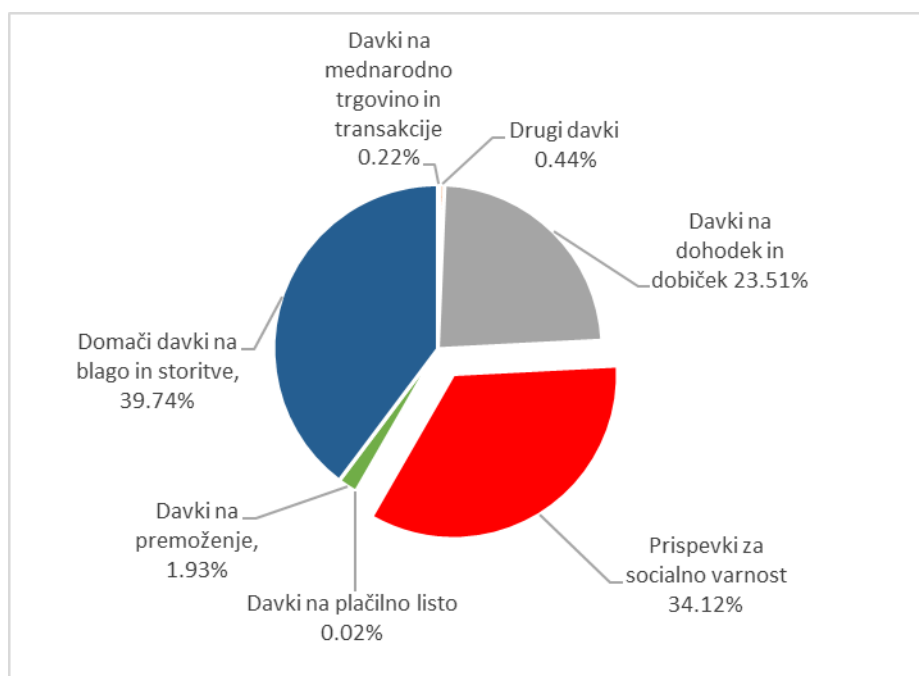
Mlinar (v Vodlan, 2010, str. 3) pravi, da slovenski menedžerji, kot najpogostejšo težavo pri poslovanju, omenjajo plačilno nedisciplino. Plačilna nedisciplina vpliva tudi na izpad javnofinančnih prihodkov. Plačila prispevkov se plačujejo z veliko zamudo ali pa sploh niso plačana, v primerih, ko gre dolžnik v stečaj.

V primerih, ko zavezanci za plačilo davka obveznosti ne poravnajo pravočasno in v celoti, se jih, iz vidika javnofinančnih prihodkov, obravnava kot davčne dolžnike. Skupni znesek zapadlih davčnih obveznosti pa predstavlja **davčni dolg** (Lešnik, Kračun & Jagrič, 2013, str. 1).

Poročilo Finančne uprave o stanju in gibanju davčnega dolga, na dan 31. 12. 2015 (2015b, str. 13), navaja, da je davčni dolg znašal 1.386.665.046 EUR. Stanje dolga glede na vrste dajatev (Finančne uprave Republike Slovenije, 2015b, str. 13):

- domači davki na blago in storitve: 514.692.086 EUR,
- prispevki za socialno varnost: 441.912.060 EUR,
- davki na dohodek in dobiček: 304.529.155 EUR,
- davki na premoženje: 25.019.122 EUR,
- drugi davki: 5.757.463 EUR,
- davki na mednarodno trgovino in transakcije: 2.817.658 EUR.

Slika 2: Struktura davčnega dolga iz naslova davčnih prihodkov.

Vir: Finančna uprava Republike Slovenije, Poročilo o stanju in gibanju finančnega dolga na dan 31. december 2015, 2015b, str. 44.

Zgornji grafikon prikazuje stanje davčnega dolga po vrstah dajatev. Kot lahko vidimo, je dolg iz naslova prispevkov za socialno varnost na drugem mestu in je, na dan 31. 12. 2015, znašal kar 441.912.060 EUR. Kot lahko razberemo iz poročila, je glede na leto 2014 še celo višji, za 4.469.801 EUR (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015b, str. 14).

3.4 Postopki in tehnike, s katerimi se vpliva na zmanjšanje problema plačilne nediscipline in učinkovitejše poplačilo davčnega dolga

3.4.1 Izboljšava in modernizacija informacijskega sistema

Država poskuša na različne načine zmanjšati neplačane prispevke za socialno varnost. Vedno novi načini izmikavanja plačilu prispevkov za socialno varnost državi predstavljajo velik izziv pri obvladovanju javnega dolga.

V Sloveniji je obvezno elektronsko oddajanje davčnih obračunov, od 1. 4. 2007, za velike in srednje gospodarske družbe. Male in mikro gospodarske družbe ter samostojni podjetniki posamezniki pa elektronsko oddajajo davčne obračune od 1. 1. 2009. Oddaja obračunov v elektronski obliki, na Finančno upravo, poteka preko portala eDavki. Za oddajo preko portala gospodarski subjekt potrebuje računalnik in osebno digitalno potrdilo, lahko pa za vložitev teh dokumentov pooblastijo tudi druge pravne in fizične osebe (Območna obrtno-podjetniška zbornica Laško, 2009).

V Sloveniji funkcijo pobiranja prispevkov za socialno varnost že od leta 1996 opravlja Davčna uprava Republike Slovenije, ki je to vlogo prevzela od Agencije za plačilni promet. Danes to nalogo opravlja Finančna uprava Republike Slovenije, ki je nastala 1. 8. 2014, z združitvijo tedanjega davčnega in carinskega urada. Delodajalci v Sloveniji individualno mesečno poročanje o plačanih prispevkih za socialno varnost od 1. 7. 2008. Do tega datuma je poročanje potekalo predvsem v papirni obliki. Delodajalec je zavezanec za oddajo mesečnega Rek obrazca, ki je sestavljen iz zbirnega in individualnega dela. Na individualnem delu obrazca se, za posameznega delavca, poročajo podatki o osnovi za obračun socialnih prispevkov in dohodnine ter višini obračunanih prispevkov za socialno varnost. Prehod na elektronsko poročanje podatkov prinaša predvsem boljše možnosti za pobiranje prispevkov in zmanjšuje možnosti izogibanja plačilom prispevkov (Stanovnik et al., 2011, str. 6–12).

3.4.2 Poboti davčnega dolga

Finančna uprava Republike Slovenije izvaja pobote med davčnimi obveznostmi in preplačili davkov. Izvaja jih v roku 30 dni po predložitvi obračuna davčnega odtegljaja, v katerem zahteva vračilo davka. Finančna uprava pobot izvaja na podlagi 6. odstavka 97. člena ZdavP-2. V primerih, ko davčni zavezanec na kontih izkazuje tako preplačila davka kot davčne obveznosti, ne izvede vračila davka, ampak se preplačilo pobota z davčnimi obveznostmi. O izvršenih

pobotih finančni urad obvesti zavezanca, o izvedenem pobotu, preko eVročanja, preko eDavkov (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015b, str.6).

3.4.3 Opomini

Finančna uprava Republike Slovenije opomine pravnim in fizičnim osebam, ki opravljajo dejavnost, od 1. 9. 2014, vroča kar preko sistema eDavki. Po tem sistemu se šteje, da je dokument prevzet, ko ga davčni zavezanec prevzame na portalu eDavki, v primeru, ko ga ne prevzame, pa po preteku 15 dni, ko je bil dokument odložen, v sistem eDavkov (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015b, str.16).

3.4.4 Odlogi odplačil

Poslovni subjekti imajo možnost odloga odplačila ali obročnega plačila davkov, v primerih, ko se mu zaradi dogodkov, na katere nima vpliva, močno poslabša plačilna sposobnost in možnost pridobivanja prihodkov ter se s tem prepreči nastanek še večje škode pri poslovanju (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015b, str.15).

3.4.5 Davčna izvršba

Osnovni instrument, ki ga uporabljajo davčni organi pri zmanjševanju nastalega davčnega dolga, je davčna izterjava. Davčni organi ta način pobiranja sredstev uporabijo takrat, ko davčni zavezanci obveznosti iz takega ali drugačnega vzroka ne poravnajo prostovoljno in je treba nastali dolg izterjati.

Lešnik et al. (2013, str. 3–12) podrobneje predstavljajo pomen in dejavnike učinkovite davčne izterjave v Republiki Sloveniji. Na podlagi stanja davčnega dolga so izračunali stopnjo prostovoljnega plačevanja davčnih obveznosti. Ta kazalnik kaže, da imajo države, ki dosegajo višji odstotek prostovoljnega izpolnjevanja davčnih obveznosti, manjše davčne dolgove. Učinkovitost izterjanja davčnih dolgov primerjajo med posameznimi državami in ugotovljajo, da med njimi prihaja do kar velikih razlik. Primerjavo so izvedli tako, da so izračunali koeficient med izterjanim davčnim dolgom in celotnim zneskom za izterjavo, v obdobjih od leta 2005 do 2009. Za Slovenijo se je ta koeficient gibal med 44 % in 56 %, kar jo je uvrstilo med države z najvišjim deležem izterjanega davčnega dolga. Na podlagi analiz, ki so jih izvedli, so ugotovili, da je Slovenija v proučevanem obdobju povečala tako učinkovitost pri izterjavi davčnega dolga, z izterjavo višjega zneska javnega dolga, kot tudi delež izterjanega dolga v pobranih javnofinančnih prihodkih. Nastop gospodarske krize je aktivnosti davčne izterjave še okrepila. Kljub temu pa ugotavljajo, da to še vedno ni dovolj, da bi se višina davčnega dolga znižala. Zaostrene gospodarske razmere vse več davčnim zavezancem povzročajo težave pri pravočasnem plačevanju davkov. Zato so predlagali, da se v Sloveniji področje davčnih izvršb še dodatno okrepi s povečanjem ustrezno izobraženega kadra in motiviranjem zaposlenih. Prav tako so predlagali, da naj države EU pospešijo postopke medsebojne pomoči med članicami, na

področju davčne izvršbe. Predlagajo pa tudi ureditev potrebnih mehanizmov, ki bi preprečevali ustanovitev poslovnih subjektov, katerih namen je izogibanje davčnim obveznostim in ne ukvarjanje z gospodarsko dejavnostjo.

3.4.6 Stečaj in izbris dolžnika iz Poslovnega registra Slovenije

Stečaj je skrajni ukrep, ki ga Finančna uprava Republike Slovenije uporabi, ko so za izterjavo dolga izčrpane vse druge možnosti. V letu 2015 je tako v 178 primerih predlagala uvedbo stečajnega postopka in podala 293 predlogov za izbris dolžnikov iz poslovnega registra (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015b, str.18).

3.4.7 Razkrivanje podatkov o neplačanih prispevkih za posameznega zavarovanca

Vežjak Progar (2013, str. 117) v raziskavi ugotavlja, da možnost preverjanja plačila prispevkov, s strani zaposlenega, ne vpliva na plačevanje le-teh. Način evidentiranja podatkov o obračunanih prispevkih in dejansko izplačanih prejemkih, ki je trenutno v veljavi, davčnemu organu ne omogoča, da bi ugotovil, koliko prispevkov bi delodajalec za zaposlenega moral plačati. Da bi davčni organ lahko ugotovil, koliko prispevkov delodajalec mora plačati, bi moral poznati pogodbo o zaposlitvi za prav vsakega zaposlenega.

4 DAVČNE UTAJE

4.1 Opredelitev davčne utaje

»Sauer (v Snežič, 2011, str. 85) opredeljuje **davčno utajo** kot zmanjšanje davčne obveznosti ali neopravičeno pridobivanje oziroma uveljavitev davčne olajšave zase ali za drugega, tako da:

- posreduje napačne ali nepopolne podatke o davčno pomembnih dejanjih,
- davčne uslužbenke ne obvesti o davčno pomembnih dejanjih, kar je v nasprotju z zakonsko obveznostjo«.

Teorija in praksa ločita dve vrsti zmanjšanja obdavčitev zavezanca, in sicer: zakonito in nezakonito. Posledica takih ravnanj so tudi manjši javnofinančni prihodki. Razlogi za zmanjšanje obdavčitve so lahko subjektivne in objektivne narave. Subjektivni razlogi se kažejo predvsem v nizki osebni in davčni morali davčnih zavezancev, objektivni razlogi pa so posledica velikih davčnih obremenitev in davčnih stopenj. Taka ravnanja negativno vplivajo na pobrane javnofinančne prihodke (Pernek, Kostanjevec & Čampa, 2009, str. 62).

Glede na pravni vidik Čokelc (2010a, str. 2) deli aktivnosti, ki vodijo do zmanjšanja obdavčitev zavezanca na izognitev davku, zaobidenje davka in utajo davka. Izogibanje in zaobidenje davka predstavljata zakonite načine, s katerimi zavezanci poskušajo zmanjšati svoje davčne obveznosti.

S temi dejanji zavezanci za plačilo davka ne kršijo zakonskih določb. So pa ta dejanja v nasprotju s smislom oz. namenom zakona in so zaradi tega tudi nesprejemljiva. Primeri davčnega izogibanja so: koriščenje davčnih olajšav, neposredno zmanjšanje davčne obveznosti (sprememba kraja prebivanja) in sprememba statusa davčnega zavezanca.

4.2 Vrste davčnih utaj

Vrste davčnih utaj lahko opredelimo glede na to, kdo je storilec davčne utaje in glede na vzrok le-te. Storilec davčne utaje je lahko fizična ali pravna oseba. Primeri davkov, ki se jim poskušajo izogniti fizične osebe, so: dohodnina, davek na promet nepremičnin, davek od premoženja, davek na dediščino, davek na darila itd. Primeri davkov, ki jih poskušajo utajiti pravne osebe, pa so: davek od dohodka pravnih oseb, davek na dodano vrednost, prispevki za socialno varnost itd. Davčne utaje, glede na vzrok, se lahko razdelijo v tri skupine. Ločimo: davčno utajo iz malomarnosti, pravno nedoločno opredeljene davčne obveznosti in naklepno davčno utajo. Do davčne utaje iz malomarnosti pride takrat, ko davčni zavezanec ve oz. bi moral vedeti, da davčna obveznost obstaja, saj je ta določena z zakonom ali drugim pojasnilom. Kadar pa davčni zavezanec ne ravna v skladu z zakonom, ker je ta nedorečen ali nejasen, govorimo o davčni utaji na osnovi pravno nedoločno opredeljene davčne obveznosti. Do naklepne davčne utaje pa pride takrat, ko je davčni zavezanec seznanjen oz. bi moral biti seznanjen z davčno obveznostjo, ampak je kljub temu ne poravnava. Cilj takega ravnanja je doseči čim večjo premoženjsko korist (Snežič, 2011, str. 85–86).

Strban (2007, str. 31–33) v poročilu o sistemih pobiranja prispevkov in možnih ukrepih za njihovo izboljšanje, vidi naslednje vzroke za davčne utaje na strani delodajalca:

- Varčevanje pri stroških

Delodajalcem, ki so finančno šibki, je bolj pomembno izplačilo plač kot plačilo prispevkov za socialno varnost. Taki delodajalci velikokrat izplačajo samo neto plače, prispevke pa plačajo z zamudo ali jih plačajo od nižjih osnov, kot bi jih morali.

- Nelojalna konkurenca

Finančno stabilni delodajalci z nezakonitim zmanjšanjem izdatkov za socialno varnost pridobijo konkurenčno prednost pred ostalimi udeleženci na trgu.

- Pomanjkanje nadzora

Delodajalci se izognejo plačilu prispevkov za socialno varnost, če ugotovijo, da davčni utaji ne bodo sledile sankcije s strani davčnega organa.

4.3 Metode davčnih utaj

Paufler (v Čokelc, 2010b, str. 1–2) navaja dve splošni metodi davčnih utaj:

- davčni zavezanec utaji davek s prikritjem dejanskega stanja,
- davčni zavezanec utaji davek s knjiženjem izmišljenega poslovnega dogodka.

Vsako od teh dveh metod lahko še dodatno delimo na:

- metodo v fazi priprave na izvedbo davčne utaje,
- metodo sistemskih napak ali nedovoljenih knjiženj (Čokelc, 2010b, str. 2).

Pravne poneverbe spadajo v metodo sistemskih napak ali nedovoljenih knjiženj. Ločimo jih v dve skupini. Prva skupina so navidezni posli, druga skupina pa navidezno poslovanje.

Navidezni pravni posli se največkrat sklenejo z namenom prevare tretjih oseb. Cilj takih poslov je znižanje davčnih obveznosti, prevarati upnike ali dediče, katere od pogodbenih strank (Orehek, 2013, str. 9). V primeru, da navidezni pravni posel prekriva drug pravni posel, je za namene obdavčenja merodajen prekrit pravni posel (ZDavP-2, 74. člen). Kot podlaga za obdavčitev se torej ne upoštevajo fiktivne vrednosti, temveč se za osnovo obdavčitve šteje realna ekonomska vsebina posla. S tem se poudarjata vsebinsko plat posla in njegov namen, zanemarija pa se formalnost posla (Orehek, 2013, str. 9).

Navidezni posli se sklepajo na podlagi navideznih pogodb. Med navidezne pogodbe spadajo: pogodbe za sklenitev delovnega razmerja, pogodbe o nakupu, posojilne pogodbe, poročstva in druge. Iz vidika izogibanja prispevkom za socialno varnost je pomembna navidezna pogodba za sklenitev delovnega razmerja. Cilj te pogodbe je prikazati lažne podatke stroškov dela. Na podlagi take pogodbe se vknjižijo stroški dela, ki v realnosti sploh ne nastanejo in tako neupravičeno vplivajo na zmanjšanje davčne osnove. V praksi se take pogodbe največkrat sklepajo z navideznimi delavci, ki so navadno v sorodstvu z vodstvom podjetja (Čokelc, 2010b, str. 2–3).

O **navideznem poslovanju** lahko govorimo takrat, ko poslovni subjekt organu nadzora prikazuje stanje, ki se razlikuje od resničnega. Primer takega poslovanja je, ko podjetje prijavi sedež v državi z nižjo davčno stopnjo ali višjimi olajšavami. Drugi primer so fizične osebe, ki prijavijo prebivališče v drugi državi, ki ima nižjo obdavčitev dohodka in se na ta način izognejo celotnemu plačilu davka v državi izvora. V tem primeru govorimo o tako imenovanih davčnih oazah (Čokelc, 2010b, str. 3).

4.4 Ugotovljene nepravilnosti pri prispevkih za socialno varnost in različni pogledi na možnost zmanjšanja davčnih utaj

Finančna uprava Republike Slovenije na podlagi zaznave nepravilnosti, na področju obdavčitev prispevkov za socialno varnost, temu področju posveča večjo pozornost, ki se odraža v povečanem številu davčnih nadzorov in zaostitvi izvedbe postopka nadzora. V postopkih nadzora davčnih zavezancev ugotavlja naslednje nepravilnosti (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015c, str.4,5):

- poslovni subjekti delavcem izplačujejo neto plače (na transakcijski račun ali v gotovini), obračuna davčnega odtegljaja in obračunov prispevkov za socialno varnost pa davčnemu organu ne predložijo,
- poslovni subjekti ne predložijo obračuna davčnega odtegljaja v roku, ki ga predpisuje zakon, in sicer na dan izplačila dohodka delavcem,
- neizplačevaje plač oz. izplačevanje plač z zamudo,
- napačno navajanje datuma izplačila plač na REK obrazcih,
- gotovinski dvigi s TRR, ki so porabljeni za namene plačila osebnih in drugih dohodkov delavcev,
- prikrito izplačevanje plač družinskim članom lastnika podjetja, v obliki posojil,
- izplačevanje plač za fiktivno zaposlene delavce, za katere REK obrazce predlaga drugi poslovni subjekt,
- neobračunane in napačno obračunane dajatve iz naslova dohodka za vodenje poslovnega subjekta,
- plačevanje stroškov prehrane delavcem nad dovoljeno višino, od katere je treba obračunati davke in prispevke,
- povračila potnih stroškov službenih poti, katerih zaposlenec sploh ni opravil,
- na prijavljenih naslovih poslovnih subjektov se dejavnost ne opravlja in ne obstaja poštni nabiralnik (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015c, str. 4,5).

V literaturi avtorji obravnavajo različne vidike, s pomočjo katerih bi država lahko zmanjšala obseg davčnih utaj. V nadaljevanju podajam nekaj takšnih pogledov.

Alm, Kircher in Muelbacher (2012, str. 138) proučujejo, kakšen vpliv ima na davčno utajevanje, višina kazni in pogostost davčnih nadzorov. Ugotavljajo, da ima pogostost davčnega nadzora pozitiven vpliv na zmanjševanje davčnih utaj. Podobno na zmanjševanje davčnih utaj vpliva tudi verjetnost višjih kazni za davčno utajevanje.

Gangl, Hofmann in Kirchler (2012, str. 9–11) ugotavljajo, kako moč davčne uprave vpliva na odnos med davčno upravo in davkoplačevalci. Avtorji moč davčne uprave obravnavajo iz dveh vidikov. Prvi vidik je moč prisile. Pri tem vidiku davčna uprava poskuša zmanjšati davčno utajevanje s pomočjo višjih zagroženih kazni in pogostejših davčnih nadzorih. Drugi vidik je legitimna moč. Legitimna moč temelji na izobraževanju davčnih zavezancev in večji možnosti dostopa do informacij, kar povečuje prostovoljno izpolnjevanje davčnih obveznosti. Ugotavljajo, da v sistemih z večjo močjo prisile prihaja do večjega nasprotovanja plačilom davkov ter da dobro opredeljene norme in pravila pozitivno vplivajo na zmanjševanje davčnega utajevanja. Do najmanjšega nasprotovanja davkom pa pride v primeru poenotenja ciljev davkoplačevalcev in države.

Feld in Frey (2003, str. 3) sta mnenja, da pregledni in jasni davčni postopki pozitivno vplivajo na plačevanje davkov. Pri tem je pomembno, da se davčni zavezanci počutijo kot enakovredni partnerji v postopku.

Alm, Kircher in Muelbacher (2012, str. 140) predstavljajo učinek davčne utaje na dobiček posameznika in vpliv na skupno dobro. Ugotovljajo, da tako posameznik kot tudi skupnost, izgublja skupno dobro, če večina davčnih zavezancev utaja davke. Menijo, da je pomembno, da se vse udeležence spodbudi k večjemu zaupanju oblastem, na podlagi zavezujočih pravnih norm.

5 EMPIRIČNA RAZISKAVA

5.1 Uvodna pojasnila

V diplomski nalogi poskušam, s pomočjo raziskave, analizirati problem izogibanja plačila prispevkov za socialno varnost s strani delodajalca. Raziskavo opravi s pomočjo ankete in analize dobljenih rezultatov.

Analizo začnem s kratko predstavitvijo obravnavanega problema. Nato predstavim namen raziskave in uporabljeno metodologijo. Po izvedeni raziskavi sledi prikaz rezultatov in njihova interpretacija. V zadnjem poglavju povzemam ugotovitve, ki izhajajo iz lastne raziskave in podam svoje predloge za izboljšanje stanja.

5.2 Opis problema

V nalogi preučujem izmikanje plačilu prispevkov za socialno varnost s strani delodajalcev. Pri svojem delu v računovodstvu velikokrat opazim, da zaposleni prepozno ugotovijo, da nimajo poravnanih prispevkov za socialno varnost. To potrjuje tudi poročilo Finančne uprave Republike Slovenije, ki navaja, da delodajalci, na dan 31. 12. 2015, niso poravnali prispevkov iz naslova socialne varnosti, v višini 441.912.060 EUR (Finančne uprave Republike Slovenije, 2015b, str. 13). Zato me zanima, zakaj delavci temu področju ne posvetijo večje pozornosti, saj je to za njih še kako pomembno.

5.3 Namen raziskave

Namen raziskave je:

- ugotoviti, ali delavci preverjajo, ali imajo plačane prispevke,
- ugotoviti, kako bi se delavci odzvali na to, da nimajo plačanih prispevkov,

- izvesti anketo, s katero bi se opredelilo dejansko stanje, ugotovilo vzroke za tako stanje in poskušalo poiskati ustrežne rešitve.

Za izvedbo raziskave določim pet hipotez, na podlagi katerih je osnovan anketni vprašalnik:

Hipoteza 1: Zaposleni ne preverjajo plačila prispevkov.

Hipoteza 2: Delavcem ni pomembno dejstvo, da jim delodajalec redno plačuje in pravilno obračunava prispevke za socialno varnost.

Hipoteza 3: Delavci bi ukrepali, če bi ugotovili, da nimajo plačanih prispevkov za socialno varnost.

Hipoteza 4: Boljša plačilna disciplina bi imela pozitiven vpliv na višino plačanih prispevkov.

Hipoteza 5: Ostrejši nadzor davčnega organa nad plačili prispevkov bi imel pozitiven vpliv na višino plačanih prispevkov.

Pri preizkušanju hipotez si pomagam s t-testom. To je statistični postopek, s pomočjo katerega preverjamo, ali sta dve povprečji med sabo statistično značilni. V literaturi imamo na razpolago več vrst t-testov. Za preizkušanje mojih trditev uporabim enovzorčni t-test. Pri tem testu preizkušamo povprečje ene spremenljivke s hipotetičnim povprečjem te spremenljivke, z namenom, da bi ugotovili, ali obstaja statistična značilna razlika med tema dvema povprečjema. Podatke bom obdelal s pomočjo statističnega programa SPSS.

5.4 Metodologija

5.4.1 Izbira raziskovalne metode

Glede na izbrano vrsto analize podatkov se v literaturi pojavljata dve vrsti raziskovanja – kvalitativno in kvantitativno. Marentič Požarnik v (Lamut & Macur, 2012 str. 142) pravi, da kvalitativno raziskovanje sestavljajo tehnike, ki osebam omogočajo, da svobodno izrazijo pogled na proučevani problem, razmišljanje o tem pa poglobijo tudi v dialogu. Bregar, Ograjenšek in Bavdaž (2005, str. 86, 158) pa navajajo, da se pri proučevanju kvantitativnih podatkov, pojmi s področja ekonomije in poslovnih ved, lahko opredelijo s pomočjo spremenljivk. Njihove vrednosti je nato mogoče natančno in objektivno izmeriti. Podatke pridobljene z raziskavo obdelam s pomočjo kvantitativnih raziskovalnih metod. Eden od načinov zbiranja podatkov, v ekonomiji in drugih poslovnih vedah, je anketa.

5.4.2 Anketa

Med različnimi vrstami izvedbe raziskave sem se odločil za **metodo anketiranja**. Izbral sem spletno anketiranje, pri kateri anketiranec samostojno izpolnjuje anketo, brez stika z anketarjem. Anketo izpolnjuje preko spleta, s pomočjo računalnika. Obstajata dva načina spletnega anketiranja. Prvi je pošiljanje vprašalnikov preko spletne pošte, drugi pa spletna anketa (Bregar et al., 2005, str. 44).

Lobe (2008, str. 61–72) navaja naslednje **prednosti spletnih anket**. Stroški spletnega anketiranja so nižji od stroškov klasičnega anketiranja. Spletna anketa je lahko hitro pripravljena, prav tako imamo rezultate hitro na razpolago. Izdelava spletnega vprašalnika ni zahtevna in ne zahteva posebnega računalniškega znanja. Podatki, zbrani s pomočjo spletnega orodja, so hitro obdelani. Podatki se lahko zbirajo vse dni v tednu, 24 ur na dan, prav tako pa ni možnosti, da bi anketar vplival na odgovore anketiranca. Podaja tudi **slabosti spletnega anketiranja**, ki so: anketarju lahko veliko časa vzamejo tehnične težave pri pripravi in analizi vprašalnika, niti ni nujno, da je čas zbiranja podatkov krajši kot pri klasičnih anketah, hitro zbrani odgovori ne vodijo nujno do kvalitetnih odgovorov. Na spletni strani EnKlikAnketa, kot slabosti spletnega anketiranja navajajo: reprezentativnost, problem neodgovorov, problem nepokritja in vzorčenja ter merske probleme (EnKlikAnketa, 2016).

5.4.3 Vzorec

Pri izbiri vzorčnih enot sem se odločil za **priložnostno vzorčenje**. Uporabil sem enote, ki so mi bile v danem trenutku najlažje dosegljive. Bregar et al. (2005, str. 44) pravijo, da so za tako izbiro vzorca značilni nizki stroški vzorčenja. Uporablja se takrat, kadar želi preučevalec dobiti grobe informacije o raziskovalnem problemu. Slabost takega načina vzorčenja je, da je vzorec priložnostno anketiranih zaposlenih precej nereprezentativen, glede na celotno populacijo zaposlenih.

Glavna značilnost neverjetnostnega vzorčenja je ta, da vzorec izbere raziskovalec, glede na lastno presojo. Med neverjetnostne vzorce spadajo: praktični vzorec, namenski vzorec, snežna kepa, kvotni vzorec in samoizbirni vzorec (Lamut & Macur, 2012, str. 118–121). Pri raziskavi sem uporabil praktični vzorec. Lamut in Macur (2012, str. 113, 118) pravita, da je to vzorec, ki je sestavljen iz posameznikov in organizacij, ki jih je najlažje pritegniti k sodelovanju. Problem takega vzorčenja je praviloma premajhen realiziran vzorec ali napačna sestava vzorca, ali oboje.

Povezavo do spletne ankete sem poslal znancem, zaposlenim v različnih podjetjih in jih prosil, naj anketo posredujejo še petim sodelavcem. Zbiranje odgovorov je trajalo dva dni. Anketo si je ogledalo 70 zaposlenih, izpolnilo pa jih je 51. Od izpolnjenih anket so tri nepravilne, tako je za analizo primernih samo 48 anket.

5.4.4 Priprava vprašalnika

Zelenika (v Ivanko, 2007, str. 20) navaja, na kaj moramo paziti pri pisanju ankete. Pri sestavi anketnega vprašalnika upoštevam naslednje: vprašanja so zastavljena tako, da dajo odgovor na postavljeno hipotezo, vprašanja so preprosta, natančno definirana, vprašalnik ne sme biti predolg. Vprašalnik sem oblikoval v spletni aplikaciji EnKlikAnketa. To močno pospeši samo zbiranje izpolnjenih anket, saj so anketiranci nanjo odgovorijo kar preko spleta.

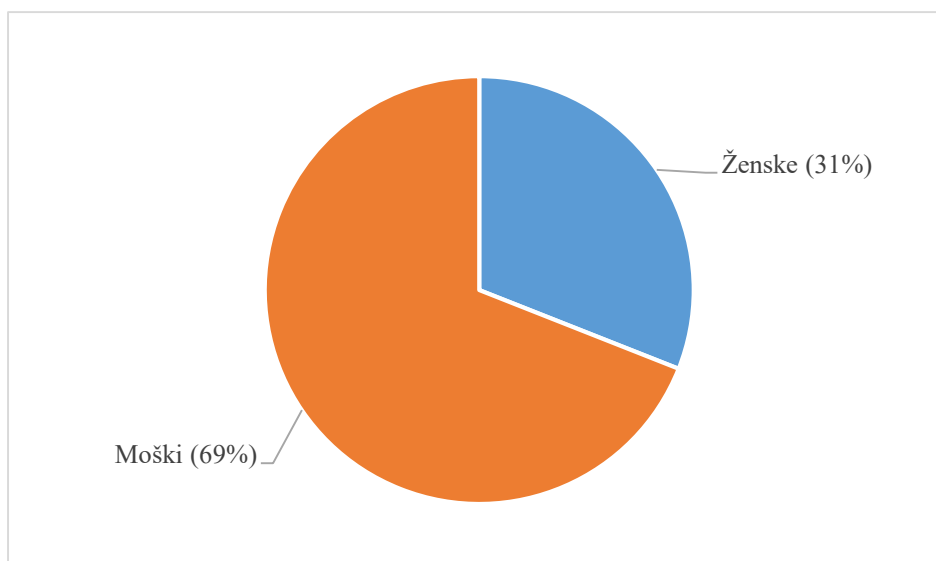
Vprašalnik je razdeljen na posamezne sklope. Uvod v anketo sem začnem s pozdravnim nagovorom. Sledijo demografska vprašanja. Zaradi lažjega zbiranja in obdelave rezultatov so

odgovori na vsa vprašanja v anketi obvezni. Anketni vprašalnik je sestavljen predvsem iz vprašanj zaprtega tipa. Odprtega tipa je samo eno vprašanje, pri katerem anketiranci lahko dodatno vpišejo tudi lastne ideje. Pri dveh vprašanjih anketiranci mnenje, glede postavljenih trditev, podajo s pomočjo odgovorov, v obliki tri stopenjske lestvice.

5.5 Analiza in interpretacija rezultatov

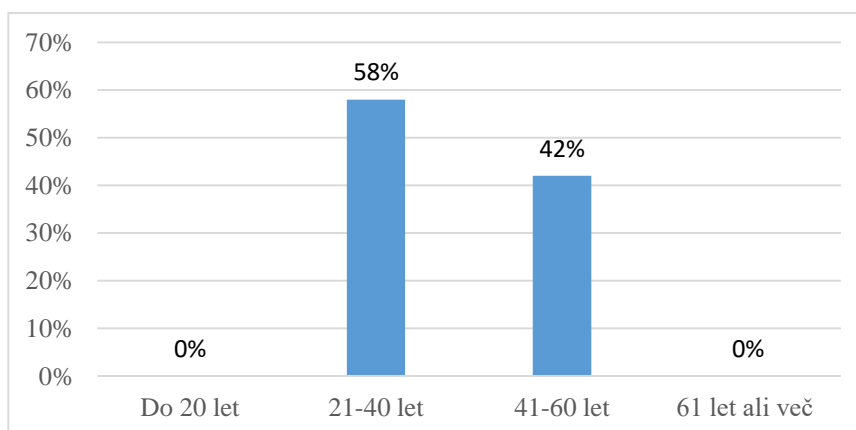
Anketo je pravilno izpolnilo 48 oseb. Slika 3 prikazuje strukturo vseh anketirancev po spolu. V vzorcu vseh anketiranih je 69 % moških in 31 % žensk.

Slika 3: Struktura anketirancev po spolu ($n = 48$).

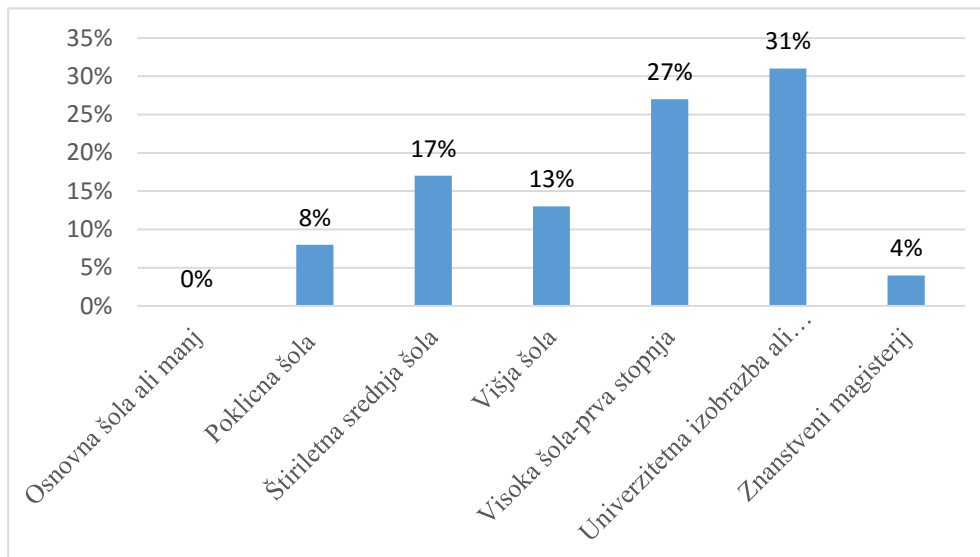
Slika 4 nam prikazuje strukturo anketirancev po spolu. Anketirance so razvrščeni v 4 starostne razrede. 58 % anketirancev je starih od 21 do 40 let, 42 % anketirancev pa od 41 do 60 let. V vzorcu ni zajeta nobena oseba, mlajša od 20 let in starejša od 61 let.

Slika 4: Starostna struktura anketirancev ($n = 48$).

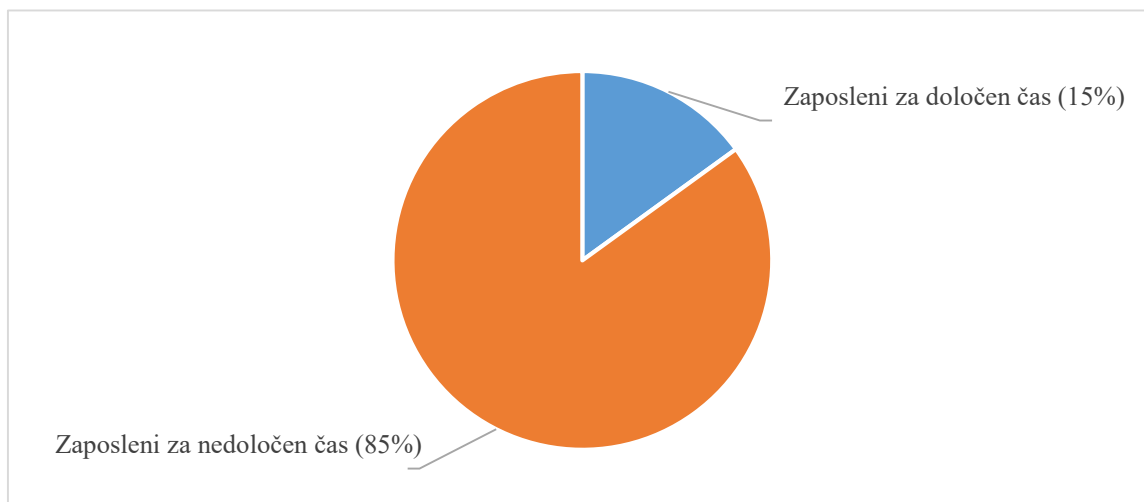
Pri 3. vprašanju anketiranci odgovarjajo na vprašanje o doseženi stopnji izobrazbe. Najnižja stopnja izobrazbe anketirancev je poklicna šola, najvišja pa opravljen znanstveni magisterij ali doktorat. Z osnovnošolsko izobrazbo v anketi ni zajet noben zaposlen. Največ, 31 %, anketirancev ima univerzitetno izobrazbo ali bolonjsko drugo stopnjo.

Slika 5: Delež stopenj izobrazbe anketirancev (n = 48).

V anketi zajema 15 % odstotkov zaposlenih za določen čas in 85 % zaposlenih za nedoločen čas.

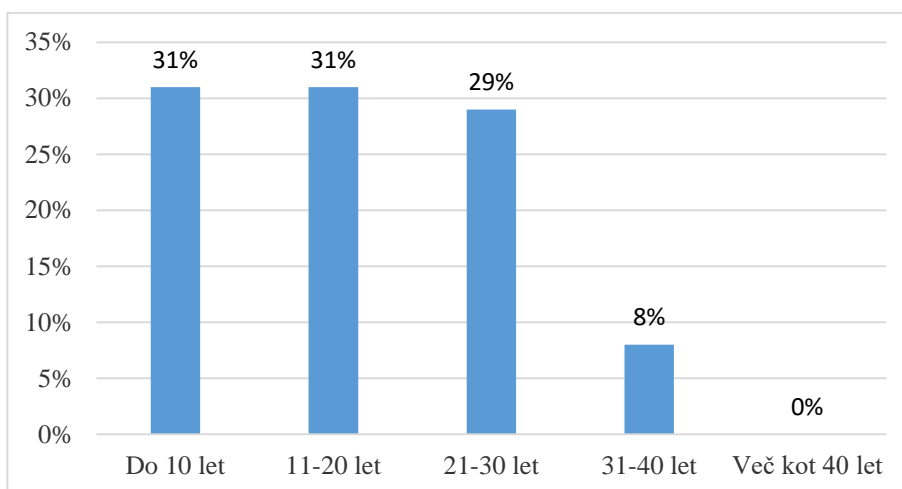
Slika 6: Odstotek anketirancev glede na status zaposlitve (n = 48).

Slika 7 prikazuje odstotek anketirancev glede na število let delovne dobe. Glede na delovno dobo so anketirani kar precej enakomerno porazdeljeni. Prvi trije razredi (do 10 let, 11-20 let in 21-30 let delovne dobe) se gibljejo med 29 in 30 % zajetih anketirancev. Izjema je razred anketirancev,

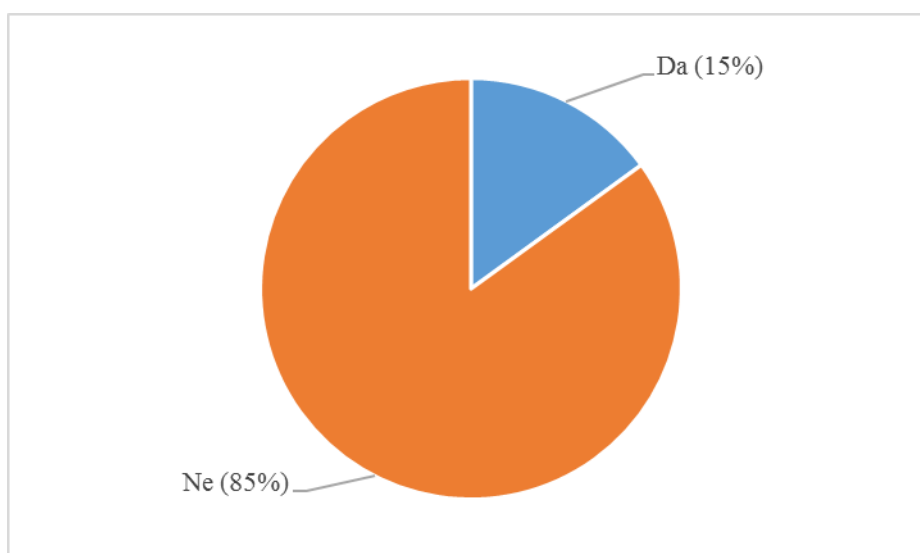
z delovno dobo od 31 do 40 let. Teh je bilo 8 %. Z več kot 40 let delovne dobe v anketi ni sodeloval nihče.

Slika 7: Odstotek anketirancev glede na število let delovne dobe (n = 48).

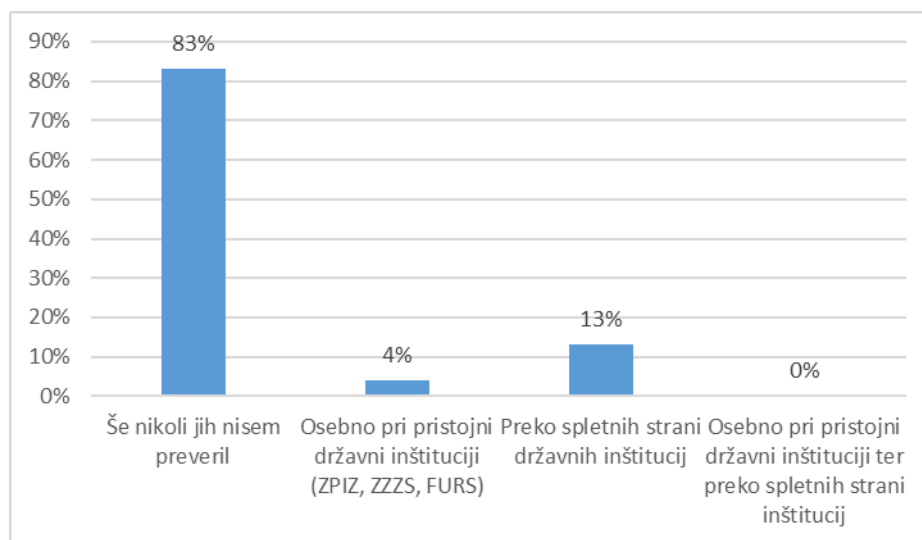
Slika 8 nam prikazuje, koliko zaposlenih je oz. še ni nikoli preverilo, ali imajo plačane prispevke za socialno varnost. Odstotek zaposlenih, ki ni še nikoli preveril, ali imajo plačane prispevke za socialno varnost, znaša kar 85 %. Samo 15 % zaposlenih je že preverilo, ali imajo plačane prispevke za socialno varnost. Glede na te podatke lahko vidimo, da delavci zelo zaupajo delodajalcem, da jim redno in pravilno obračunavajo prispevke za socialno varnost.

Slika 8: Odstotek zaposlenih, ki so oz. niso preverili plačila prispevkov za socialno varnost (n = 48).

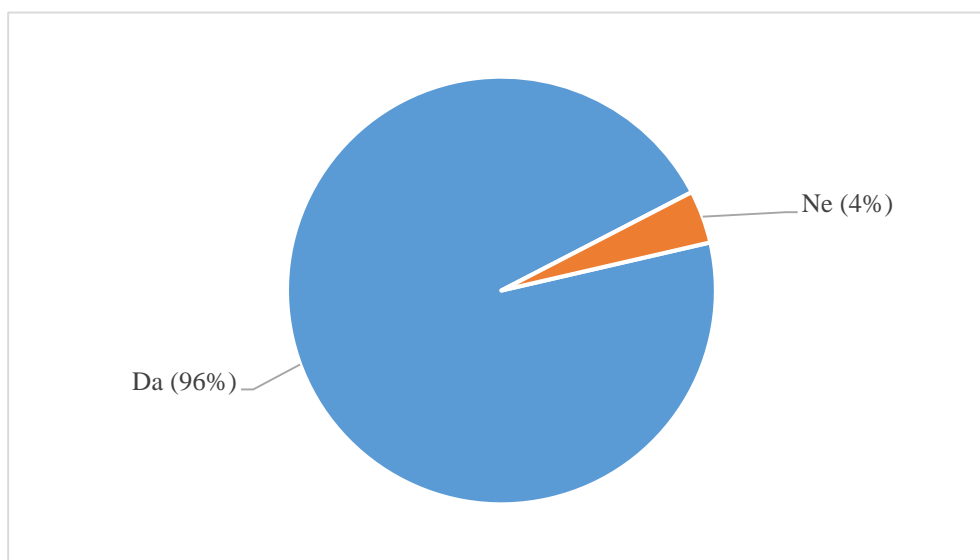
Samo 8 zaposlenih, ki so odgovorili na anketo, je že preverilo, ali imajo plačane prispevke za socialno varnost. 6 od teh jih je preverilo, ali imajo plačane prispevke, preko internetnih strani državnih institucij, 2 pa sta se osebno oglasila pri pristojnem državnem organu.

Slika 9: Delež anketirancev glede na način, kako so preverili, ali imajo plačane prispevke za socialno varnost (n = 48).

Slika 10 kaže, da 96 % anketiranih želi, da jih pristojne institucije obvestijo o neplačanih prispevkih za socialno varnost. Samo 4 % anketiranih pa si tega ne želi.

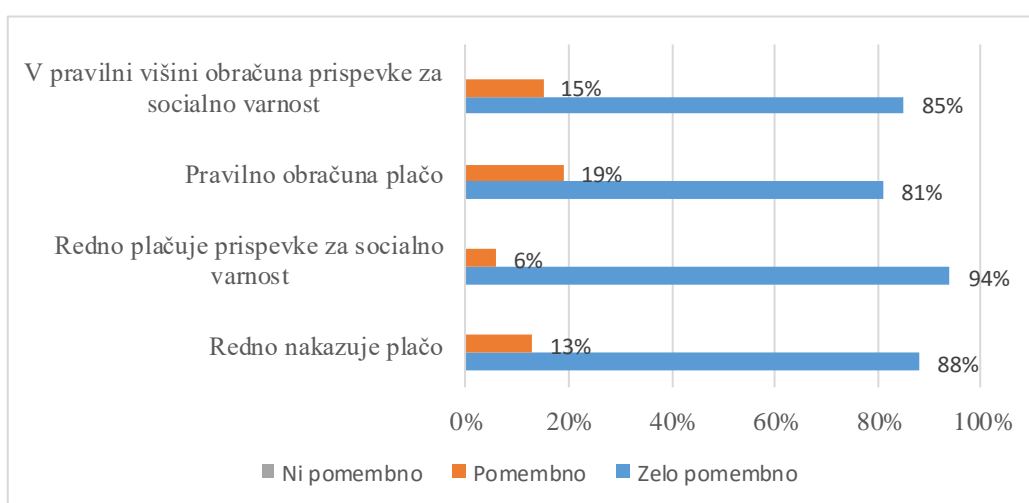
Slika 10: Odstotek zaposlenih, ki želijo oz. ne želijo, da bi jih pristojne institucije obvestile o neplačilu prispevkov za socialno varnost (n = 48).

Pri 9. vprašanju anketiranci opredelijo, kako pomembno je za njih, da jim delodajalec redno plačuje plačo in prispevke za socialno varnost ter kako pomembno jim je, da so prispevki in

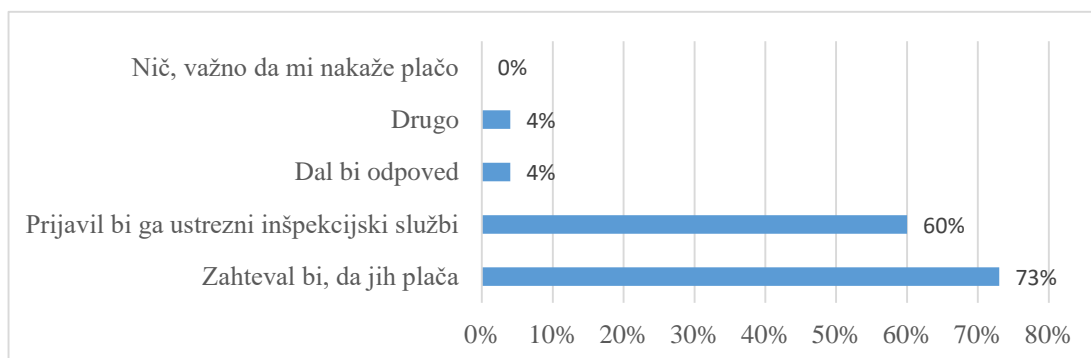
plača pravilno obračunani. Mnenje glede trditve podajo s pomočjo tristopenjske lestvice. Prva stopnja pomeni, da jim to sploh ni pomembno, druga, da jim je pomembno in tretja, da jim je zelo pomembno. Več kot 80 % anketiranih odgovarja, da jim je zelo pomembno, da jim delodajalec redno plača in pravilno obračuna plačo ter prispevke za socialno varnost. Da jim to ni pomembno, ne odgovarja nihče. Kar 94 % anketiranih ocenjuje, da jim je zelo pomembno, da jim delodajalec redno plača prispevke za socialno varnost. Anketiranci, ki trditve ocenjujejo z zelo pomembno, dajejo prednost rednemu nakazovanju plač in prispevkov, anketiranci, ki trditve ocenjujejo s pomembno, pa dajejo prednost pravilnosti obračuna plač in prispevkov za socialno varnost.

Slika 11: Ocena pomembnosti rednega nakazila in pravilnega obračuna plače ter prispevkov (n = 48).

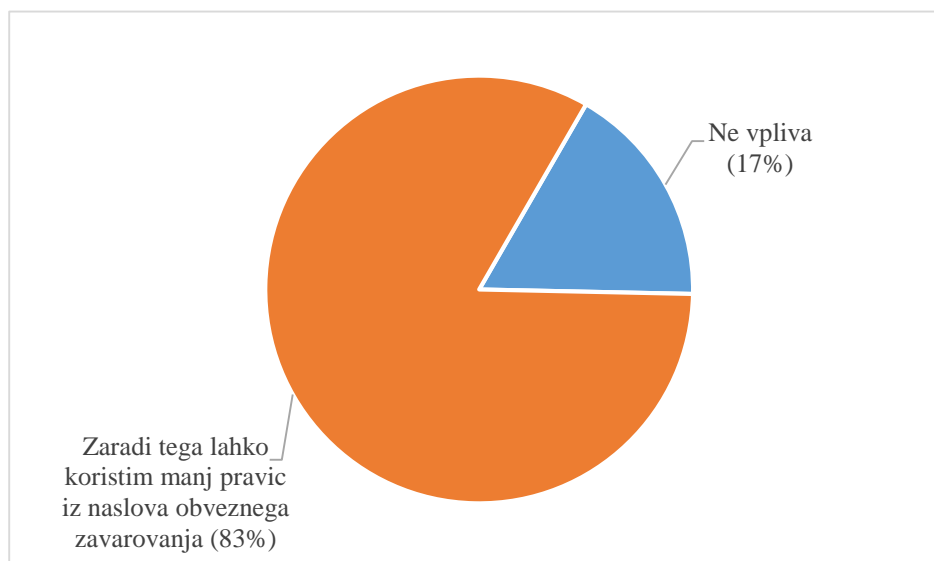
Ker zaposleni velikokrat ne vedo, da jim delodajalec ne plačuje prispevkov za socialno varnost, me je zanimalo, kako bi se na to odzvali. Zanima me, ali bi zaposleni ukrepali, ali bi dogajanje samo opazovali. Glede na rezultate ankete bi se prav vsi anketiranci na informacijo, glede neplačanih prispevkov, odzvali. 73 % bi jih od delodajalca zahtevalo, da to uredi. 60 % bi ga prijavilo ustrezni inšpekcijski službi, 4 % pa bi podali odpoved.

Slika 12: Odziv delavcev na neplačane prispevke za socialno varnost (n = 48).

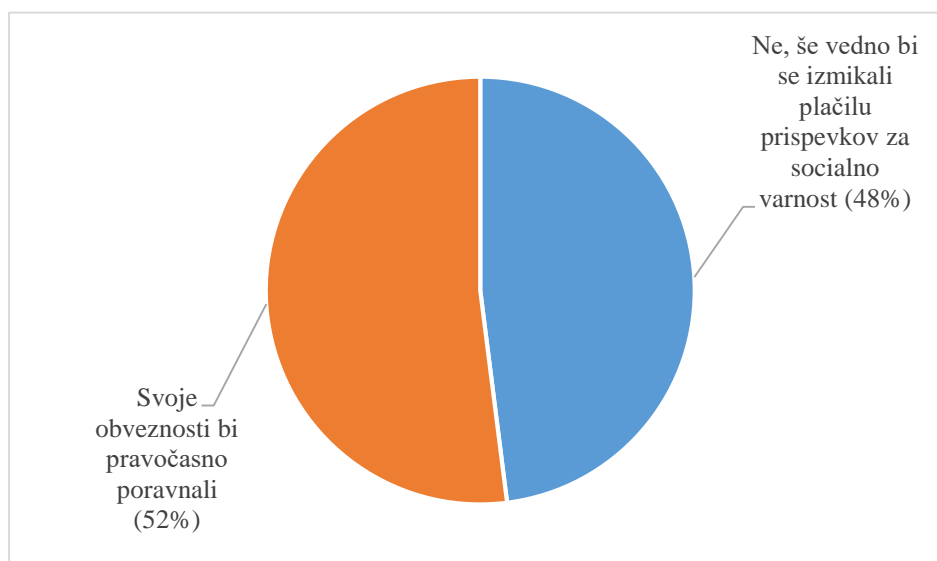
Na dan 31. 12. 2015 je dolg do države znašal kar 1.386.665.046 EUR (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015b, str. 13). Zanima me, ali anketiranci menijo, da to vpliva na njihov obseg pravic iz socialnega zavarovanja. 83 % jih odgovarja, da zaradi tega lahko uporabijo manj pravic iz naslova obveznega socialnega zavarovanja, kot bi jih lahko. 17 % jih meni, da to na višino njihovih pravic ne vpliva. Odgovori na anketno vprašanje kažejo, da se zaposleni zavedajo posledic neplačanih prispevkov za socialno varnost.

Slika 13: Kako neplačani prispevki vplivajo na obseg pravic iz obveznega soc. zavarovanja (n = 48)?

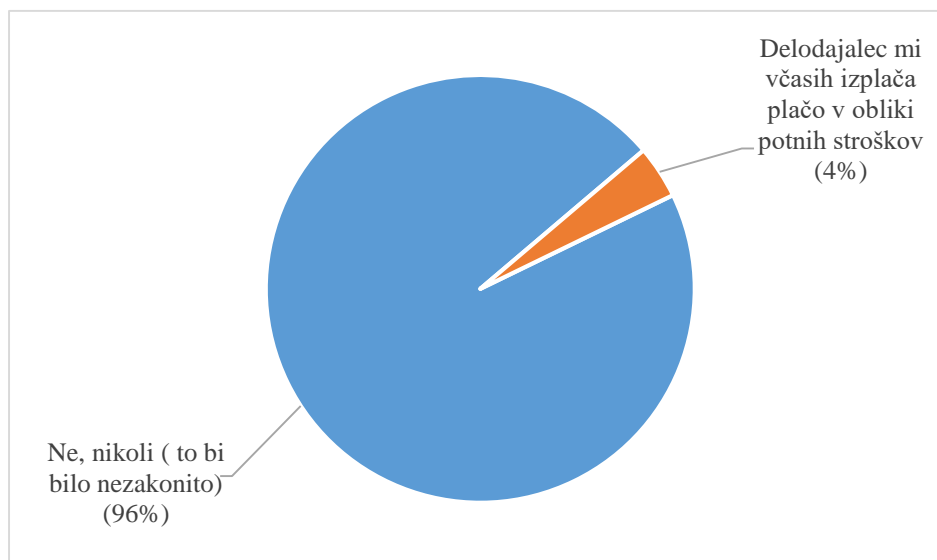
Neredna in nepravočasna plačila, s strani kupcev, v praksi, pogosto povzročijo, da delodajalci ne morejo poravnati obveznosti iz naslova obveznih zavarovanj v zakonskem roku. Zanima me, kaj v zvezi s tem menijo zaposleni. 52 % anketiranih odgovarja, da bi delodajalci obveznosti poravnali pravočasno. 48 % pa jih je mnenja, da delodajalci obveznosti še vedno ne bi poravnali v predpisanem roku. Na podlagi podanih odgovorov lahko sklepamo, da več kot polovica anketiranih, glavni razlog za nepravočasno plačevanje obveznosti vidi v plačilni nedisciplini, drugi pa menijo, da plačilna nedisciplina ni glavni razlog za neplačilo obveznosti za obvezna socialna zavarovanja.

Slika 14: Odstotek delavcev, ki meni, da delodajalci bi oz. ne bi obveznosti bolj redno plačevali (n = 48).

Med kršitvami, ki jih zaznava Finančna uprava Republike Slovenije, je tudi izplačilo potnih stroškov za službena potovanja, ki jih zaposleni niso nikoli opravili. S tem se namreč delodajalci ognejo plačilu prispevkov za socialno varnost, ki jih morajo obračunati, če zaposlenemu prejemek obračunajo v obliki plače. 96 % jih odgovarja, da jim delodajalec ni nikoli izplačal plače v obliki potnih stroškov. 4 % anketiranih pa na vprašanje odgovarja pritrdilno. Odgovori na vprašanje kažejo na to, da v praksi obstaja določen delež zaposlenih, ki se strinja s tem, da dobijo izplačan dohodek, od katerega delodajalec ni obračunal davkov in prispevkov.

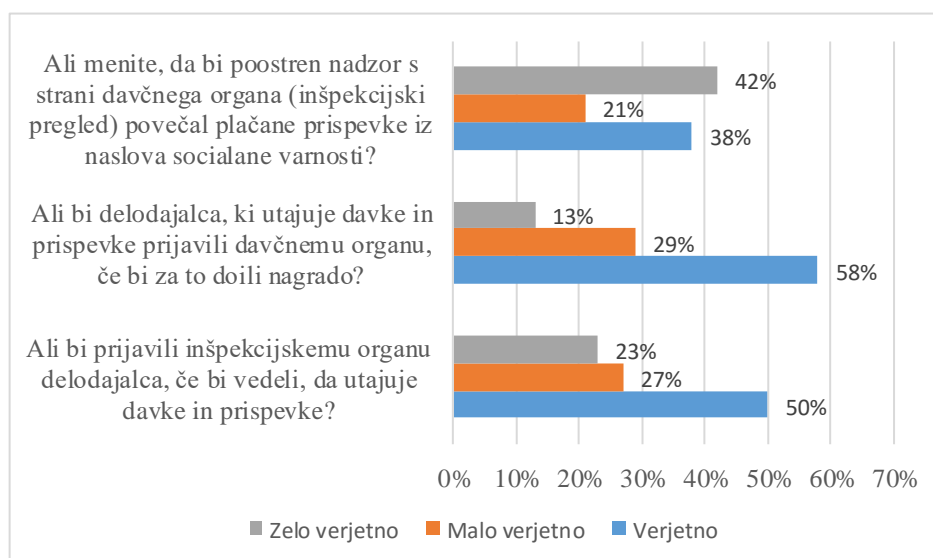
Slika 15: Odstotek delavcev, ki ni oz. je prejel plačilo plače v obliki potnih stroškov (n = 48).

Na koncu še preverjam, ali bi anketiranci delodajalca, ki utajuje davke in prispevke, prijavili inšpekcijskemu organu in njihovo mnenje o tem, ali bi poostren nadzor, s strani davčne uprave, zmanjšal dolg iz naslova neplačanih prispevkov. Zaposleni odgovarjajo na tri vprašanja, mnenje pa podajo na podlagi tristopenjske lestvice. Prva stopnja pomeni, da je malo verjetnosti, druga, da je verjetno in tretja, da je zelo verjetno.

23 % anketiranih bi zelo verjetno delodajalca prijavilo inšpekcijskemu organu, če bi vedeli, da utajuje davke in prispevke za socialno varnost. 50 % bi to verjetno storilo, 27 % pa jih pravi, da je za to malo verjetnosti. Zanima me tudi, ali bi se mnenje delavcev spremenilo, če bi za prijavo utaje davkov in prispevkov, s strani davčnega organa, prejeli nagrado. Tako jih 13 % izjavlja, da bi to zelo verjetno storili, 58 %, da bi to verjetno storili, 29 % pa jih pravi, da je malo verjetnosti, da bi to storili. Pri zadnjem vprašanju anketirance sprašujem o njihovem mnenju, ali bi poostren nadzor, s strani davčnega organa, imel vpliv na zmanjšanje dolga iz naslova obveznosti za obvezna socialna zavarovanja. 42 % jih meni, da je zelo verjetno, da bi to imelo vpliv, 38 %, da je verjetno in 21 %, da je za to malo verjetnosti.

Slika 16: Mnenja zaposlenih o verjetnosti prijave davčne utaje in večjem plačilu prispevkov ob poostrenem nadzoru s strani davčnega organa (n = 48).

5.6 Razprava o dobljenih rezultatih

V nadaljevanju podajam ugotovitve, pridobljene na podlagi izvedene raziskave.

Hipoteza 1: Zaposleni ne preverjajo plačila prispevkov.

Pri prvi hipotezi preverjam, ali zaposleni preverjajo plačilo prispevkov za socialno varnost. Na vprašanje 15 % anketiranih odgovarja, da preverjajo, 85 % pa jih odgovarja, da tega ne

preverjajo. Trditev preverjam še s preizkusom o aritmetični sredini (angl. »One sample t-test«). Na podlagi vzorčnih podatkov ($t = 2,833$) lahko, pri stopnji značilnosti ($p = 0,0035$), zavrnem hipotezo H_0 in sprejem sklep, da zaposleni ne preverjajo, ali jim delodajalec plačuje prispevke za socialno varnost.

Na podlagi tega lahko potrdim ugotovitve zaznane pri svojem delu v praksi in opozorila državnih inštitucij, da zaposleni ne preverjajo, ali imajo urejene obveznosti iz naslova obveznih socialnih zavarovanj. Menim, da bi morali zaposlene spodbuditi, da bi pogosteje in v večjem številu preverili, kakšno je njihovo stanje na področju prispevkov za socialno varnost.

Hipoteza 2: Delavcem ni pomembno, da jim delodajalec redno plačuje in pravilno obračunava prispevke za socialno varnost.

Glede na to, da delavci ne preverjajo, ali jim delodajalci plačujejo prispevke za socialno varnost, me zanima, kako pomembno je za njih, da jim delodajalec redno plačuje prispevke za socialno varnost in pravilno obračuna prispevke za socialno varnost. Da jim to ni pomembno, ne odgovarja nihče izmed anketiranih. 94 % anketiranim je zelo pomembno, da jim delodajalec redno plačuje prispevke za socialno varnost, 6 % pa se to zdi manj pomembno. Hipotezo preverjam s preizkusom domneve o aritmetični sredini (angl. »One sample t-test«) in ugotovljam, da na podlagi vzorčnih podatkov ($t = 12,391$) lahko, pri stopnji značilnosti ($p = 0,0000$), zavrnem ničelno domnevo H_0 in sprejem sklep, da je zaposlenim pomembno, da jim delodajalec redno plačuje in pravilno obračunava prispevke za socialno varnost.

Odgovori na to vprašanje kažejo, da se delavci zavedajo pomembnosti rednega in pravilnega obračunavanja ter plačevanja prispevkov za socialno varnost. Delavcem ni pomembna samo neto plača, ampak tudi plačilo prispevkov za socialno varnost.

Hipoteza 3: Delavci bi zahtevali takojšnje plačilo, če bi ugotovili, da nimajo plačanih prispevkov za socialno varnost.

73 % anketiranih odgovarja, da bi od delodajalca takoj zahtevali plačilo prispevkov za socialno varnost, 27 % pa tega ne bi storilo oz. bi to poskušali doseči na drugi način. Hipotezo preverjam s preizkusom domneve o aritmetični sredini (angl. »One sample t-test«). Na podlagi vzorčnih podatkov ($t = 4,178$) lahko, pri stopnji značilnosti ($p = 0,0000$), zavrnem ničelno domnevo H_0 in sprejem sklep, da bi delavci zahtevali takojšnje plačilo prispevkov za socialno varnost, če bi ugotovili, da le-teh nimajo plačanih.

Ugotavljam, da bi zaposleni poskušali doseči, da bi jim delodajalec plačal prispevke za socialno varnost. Menim, da bi to izboljšalo stanje neplačevanja prispevkov, saj bi zaposleni poiskali tudi druge poti, kako bi plačilo dosegli. Ključno je, da se zaposleni seznanijo o tem, da nimajo plačanih prispevkov za socialno varnost. Pri tem se ne strinjam z raziskavo (Vezjak Progar,

2013, str. 116), ki pravi da preverjanje delavcev ne bi pomembno vplivalo na pobiranje prispevkov za socialno varnost. Za delavce je zelo pomembno, da imajo pravilno obračunane in redno plačane obveznosti iz naslova socialne varnosti, kar pomeni, da bi delavci, v primeru zaznanih nepravilnosti, ukrepali, višina plačanih prispevkov pa bi bila višja.

Hipoteza 4: Boljša plačilna disciplina bi imela pozitiven vpliv na višino plačanih prispevkov.

52 % anketiranih meni, da bi izboljšanje plačilne discipline imelo pozitiven vpliv na višino plačanih prispevkov, 48 % pa meni, da to ne bi imelo vpliva. Trditev preverjam s preizkusom domneve o aritmetični sredini (angl. »One sample t-test«). Na podlagi vzorčnih podatkov ($t = 6,576$) zavrnem ničelno domnevo H_0 , pri stopnji značilnosti ($p = 0,0000$), in sprejemem sklep, da anketiranci menijo, da bi izboljšanje plačilne discipline imelo pozitiven vpliv na plačevanje obveznosti iz naslova prispevkov za socialno varnost.

Ugotavljam, da če bi se zmanjšalo število dni zamude pri plačilih s strani kupcev, bi tudi delodajalci, z manjšimi težavami, plačevali prispevke za socialno varnost. Potrebno bi bilo zmanjšati število dni zamude pri plačilih računov tistih kupcev, ki imajo denar, ampak se plačilu namensko izogibajo. Rezultate lahko povežem z raziskavami, ki sta jih, na področju plačilne nediscipline, opravila organizaciji Intrum Justitia in Inštitut za ekonomska raziskovanja, ki enega od glavnih vzrokov, za težave pri poslovanju, navajata ravno zamujanje plačil.

Hipoteza 5: Ali menite, da bi poostren nadzor s strani davčnega organa (inšpekcijski pregled) povečal plačane prispevke iz naslova socialne varnosti?

Hipotezo preverjam s pomočjo preizkusa domneve o aritmetični sredini (angl. »One sample t-test«). Na podlagi vzorčnih podatkov ($t = 1,873$) ne morem zavrniti ničelne domneve H_0 , pri stopnji značilnosti ($p = 0,0335$), in tako ne morem sprejeti sklepa, da bi ostrejši nadzor s strani davčnega organa povečal plačane prispevke iz naslova socialne varnosti.

Anketirani zaposleni menijo, da povečevanje moči prisile ne bi pomembneje vplivala na povečanje plačanih davkov in prispevkov. Okrepiti bi bilo treba aktivnosti, ki bi delodajalce spodbujale k večjemu prostovoljnemu izpolnjevanju prispevkov. Ugotovitve lahko povežem z raziskavo, ki so jo izvedli Gangl, Hofmann in Kirchler (2012, str. 9–11), ki pravi, da se lahko boljše davčno sodelovanje doseže tudi na podlagi legitimne moči davčnih organov in ne samo s sredstvi prisile.

5.7 Normativni predlogi izboljšav

V nadaljevanju podajam predloge za izboljšanje stanja, ugotovljenih pri pisanju zaključne diplomske naloge in na podlagi opažanj pri delu v praksi.

Predlogi za povečanje preverjanja plačila prispevkov za socialno varnost s strani delavcev:

- Medijska kampanja, v kateri bi opozarjali delavce na pravice iz osnovnih socialnih zavarovanj. Kampanja bi bila lahko podobno zasnovana, kot je bila medijsko podprta uvedba davčnih blagajn, s sloganom »Uporabi razum, zahtevaj račun«. Slogan bi lahko bil »Uporabi razum, preveri prispevke za socialno varnost«.
- Obveščanje delavcev o neplačanih prispevkih. Finančna uprava Republike Slovenije delodajalcem vroča opomine za neporavnane obveznosti, kar preko sistema eDavkov. Podobno zadevo bi lahko uporabili tudi za obveščanje zaposlenih preko elektronske pošte, da jim delodajalec ni poravnal prispevkov za socialno varnost. Vse, kar bi potrebovali od zaposlenih, bi bil naslov njihove e-pošte.
- Poenostaviti postopke preverjanja plačila prispevkov preko spleta in uvesti možnost preverjanja s pomočjo mobilnih aplikacij. Zelo dobro možnost preverjanja ima ZZZS, kjer lahko kar s pomočjo telefona preveriš, ali imaš urejeno zdravstveno zavarovanje. Podoben sistem bi lahko vzpostavili tudi za preverjanje drugih obveznih zavarovanj.
- V primeru prenehanja delavnega razmerja bi se delavca lahko odjavilo iz obveznega zavarovanja samo, če bi bili zanj plačani vsi prispevki za socialno varnost.
- Nadaljujem z opisom postopka oddaje vloge za razkritje podatkov o obveznih prispevkih za socialno varnost iz delovnega razmerja, s pomočjo portala eDavki. Za vstop v ta spletni portal osebe potrebujemo osebi računalnik, povezavo do interneta in osebno digitalno potrdilo. Na vstopni strani eDavkov kliknemo na gumb »Vstop za registrirane uporabnike«.

Slika 17: Vstopna stran na portal eDavki.

Vir: eDavki, Vstop za registrirane uporabnike, 2016a.

Ko vstopimo v portal, izberemo zavezanca tako, da kliknemo nanj. Na levi strani nato, iz seznama, izberemo možnost »Dokumenti« in nato »Nov dokument«. Iz seznama ponujenih dokumentov izberemo dokument »Irek-21«, ki predstavlja vlogo za razkritje podatkov o obveznih prispevkih za socialno varnost iz delovnega razmerja.

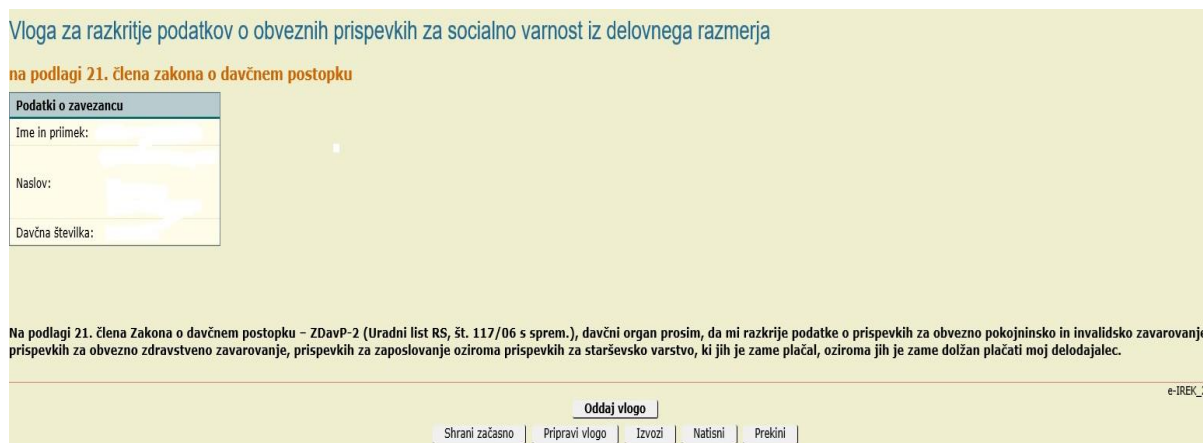
Slika 18: Dokumenti v sistemu eDavki.

Vir: eDavki, Nov dokument, 2016b.

Vlogo moramo nato samo še elektronsko oddati. To storimo tako, da kliknemo na gumb »Oddaj vlogo«, prepisemo kodo, ki se nam pojavi na zaslonu in kliknemo gumb »Podpiši«.

Slika 19: Oddaja vloge za razkritje podatkov o obveznih prisp. za soc. varnost.

Vir: eDavki, Vloga za razkritje podatkov o obveznih prispevkih za socialno varnost iz delovnega razmerja, 2016c.

Predlogi za izboljšanje plačilne nediscipline:

- Delodajalce, ki redno in tekoče poravnava prispevke, bi lahko nagradili. Lahko bi jim priznali dodatno davčno olajšavo ali oprostitev prispevka pri obračunu plač zaposlenih. Podobno se tak pristop že uporablja za spodbujanje zaposlovanja mladih in starejših brezposelnih oseb.
- Izboljšati bi bilo treba plačilno disciplino. Pri tem mislim na to, da bi bilo treba poiskati tista podjetja, ki namensko zamujajo s plačevanjem zapadlih obveznosti, kljub temu da imajo na razpolago denarna sredstva za poravnanje obveznosti in jih spodbuditi, da bi plačevala v dogovorjenem roku.

- Dobro bi bilo, da bi Finančna uprava imela vpogled tudi v podatke za plače, za katere delodajalci še niso oddali Rek-1 obrazcev. Vzpostaviti bi se morala evidenca o neizplačanih plačah, za katere delodajalci še niso predložili Rek-1 obrazca, da bi imeli boljši pregled, koliko je davčnih obveznosti, ki še čakajo na izplačilo, zaradi likvidnostnih težav.
- Delavci bi morali pogosteje preverjati, ali imajo plačane prispevke za socialno varnost. V primeru, da bi ugotovili, da nimajo plačanih prispevkov, bi morali od delodajalca zahtevati, da jih plača. Če se to ne bi zgodilo, pa bi začeli druge postopke za njihovo plačilo. Če bi bilo potrebno, bi lahko prej začeli z iskanjem nove zaposlitve.

Predlogi za zmanjšanje davčnih utaj:

- Izboljšati bi bilo treba davčno kulturo. Vsi sodelujoči bi se morali zavedati, da je utrjenost socialnih zavarovanj ena od temeljnih pravic delavca. Predlagal bi izobraževanja na temo: prispevki za socialno varnost. Udeleženci bi bili tako zaposleni kot delodajalci. Okrepiti moramo zavedanje o pomembnosti pravilnega in rednega plačevanja prispevkov za socialno varnost, kar prinaša koristi vsem.
- Spodbuditi bi bilo treba višjo gospodarsko rast. Ob višji gospodarski rasti se delodajalci ne bi toliko zatekali k utajevanju davkov. Tukaj mislim predvsem na zmanjšanje birokracije. Še vedno se morajo poslovni subjekti zelo veliko ukvarjati s papirologijo, namesto s tistim, kar delajo.
- Povečati bi morali število davčnih nadzorov pri delodajalcih, ki v poslovnih knjigah prikazujejo nerealna finančna stanja. Uvedel bi inšpekcijske nadzore pri tistih poslovnih subjektih, ki prikazujejo zelo nizke prihodke, takšne, da ne omogočajo preživetja. Dodatne nadzore bi uvedel tudi pri tistih poslovnih subjektih, ki prikazujejo nizke prihodke in odplačujejo zelo velike finančne obveznosti.

SKLEP

V diplomski nalogi obravnavam problem neplačevanja prispevkov za socialno varnost s strani delodajalcev. Tako Finančna uprava Republike Slovenije kot tudi Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje opozarjata na težave, ko zaposleni ugotovijo, da za določena obdobja nimajo plačanih prispevkov za socialno varnost. Vzroke za neplačevanje prispevkov lahko iščemo, na eni strani v slabi plačilni nedisciplini, na drugi strani pa v davčnem utajevanju, na strani delodajalca. Neplačevanje prispevkov za socialno varnost ima negativne posledice, tako na pravice delavcev iz socialnih zavarovanj kot tudi na javno finančne prihodke nosilcev socialnih zavarovanj. Neplačila prispevkov za socialno varnost imajo negativen vpliv na višino pokojnine zaposlenih, obseg pravic iz zdravstvenega zavarovanja in starševskih nadomestil. Po drugi strani se z neplačevanjem socialnih prispevkov povečuje davčni dolg do države. Zaradi tega imajo nosilci zavarovanj težave pri izplačilih pravic iz teh zavarovanj.

Vzroki plačilne nediscipline so lahko notranjega ali zunanjega izvora. Zaposleni lahko odigrajo ključno vlogo pri izboljšanju plačilne nediscipline, ki izvira iz samega podjetja. Zavedajo se pomembnosti, da imajo prispevke za socialno varnost pravilno obračunane in pravočasno

plačane. V primeru zaznanih nepravilnosti bi poskušali vplivati na delodajalca, da se le-te čim prej odpravijo. Ključno pri tem je čim prej seznaniti zaposlene s stanjem neplačanih prispevkov iz naslova socialne varnosti. Krajši kot je čas od nastanka zamude do obvestila zaposlenih, večje možnosti so, da bodo prispevki poravnani in ne pride do primerov, ko prispevki ostanejo neplačani. Stanje prispevkov zaposleni lahko preverijo preko spleta ali osebno pri državnih institucijah, predlagam, da bi jih o tem davčni organ tudi sam obvestil.

Vzroki davčnega utajevanja, na strani delodajalcev, se skrivajo v varčevanju pri stroških, pridobitvi konkurenčne prednosti in zavedanju šibkega nadzora, s strani davčnih služb. Pomembno je, da se zaposleni zavedajo, da večja vplačila v socialna zavarovanja pomenijo tudi več pravic iz tega naslova. V primeru, da zaposleni zaznajo nepravilnosti v zvezi z obračuni prispevkov za socialno varnost, lahko o tem obvestijo nadzorni inšpekcijski organ. Ključ do manjše plačilne nediscipline in davčnega utajevanja pa ni samo v ostrejšem nadzoru in kaznovanju davkoplačevalcev, ampak tudi v izobraževanju, dostopnosti do informacij in spoštljivem odnosu do davkoplačevalcev. Taka ravnanja spodbujajo prostovoljno plačevanje davčnih obveznosti in so tudi najbolj zaželena.

Tako delodajalci kot delojemalci bi se morali zavedati, da neplačevanje in utajevanje prispevkov za socialno varnost negativno vpliva na skupno dobro vseh udeleženi. Posameznik z neplačevanjem in utajevanjem prispevkov za socialno varnost lahko pridobi, a ko tako začne ravnati večina v družbi, tudi sam izgublja. Zato je pomembno, da se spodbudijo ravnanja vseh udeležencev, ki vodijo k manjšemu izmikjanju plačila prispevkov za socialno varnost in k večjemu skupnemu dobremu za vse. Možnost izboljšanja stanja vidim v boljšem sodelovanju zaposlenih, delodajalcev in države. Ključno je, povečanje ozaveščenost delavcev o neplačanih prispevkih. In sicer z medijskim spodbujanjem k preverjanju stanja prispevkov, preko obstoječih poti ali uvedbo obveščanja zaposlenih o neplačanih prispevkih, preko e-pošte in telefonskih sporočil. Tako bi lahko zaposleni zavzeli aktivnejšo vlogo pri poplačilu prispevkov za socialno varnost. Organizirati bi bilo treba seminarje, ki bi zaposlene in delodajalce izobraževali o pomembnosti urejenih prispevkov za socialno varnost. Ob odpovedi delovnega razmerja bi morali delodajalci obvezno poravnati vse prispevke, preden bi zaposlenega odjavili iz zavarovanja. Finančna uprava bi morala vzpostaviti evidenco o neobračunanih prispevkih za socialno varnost. Delodajalce, ki redno poravnajo obveznosti iz naslova socialnega varstva, bi lahko nagradili z davčnimi olajšavami. Tiste, ki namerno zamujajo s plačevanjem, pa je treba poiskati in sankcionirati. Področje je treba urediti tako, da se neplačane obveznosti iz socialnih zavarovanj ne bodo več povečevale, ampak se bodo začele zmanjševati.

LITERATURA IN VIRI

1. Alm, J., Kirchler, E. & Muehlbacher, S. (2012, 2. september) Combining Psychology and Economics in the Analysis of Compliance: From Enforcement to Cooperation. *Economic analysis & policy*. Najdeno 30. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0313592612500160>
2. Bregar, L., Ograjenšek, I. & Bavdaž, M. (2005). *Metode raziskovalnega dela za ekonomiste: Izbrane teme*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta v Ljubljani, Enota založništvo.
3. Bubnov Škoberne, A. & Strban, G. (2010). *Pravo socialne varnosti*. Ljubljana: GV založba.
4. Čok, M., Cirman, A., Prevolnik Rupel, V., Rant, V., Gabrijelčič, I., Kump, N. & Prezelj, T. (2014). *Javne finance v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta v Ljubljani, Založništvo.
5. Čokelc, S. (2010a, 15. januar). Davčne utaje. Najdeno 20. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.revidicom.si/index.php/clanki/file/13-davcne-utaje-2007-2008?start=35>
6. Čokelc, S. (2010b, 15. januar) Metode davčnih utaj. Najdeno 20. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.revidicom.si/index.php/clanki/category/1-stanko-cokelc?start=25>
7. Dubrovski, D. (2010). Pomembnost ugotavljanja pravih vzrokov za nastanek podjetniške krize. *Management* 5(1), 37–52.
8. eDavki (2016a). Vstop za registrirane uporabnike. Najdeno 28. januarja 2016 na spletnem naslovu <https://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/StartPage/StartPage.aspx>
9. eDavki (2016b). Nov dokument. Najdeno 28. januarja 2016 na spletnem naslovu [https://edavki.durs.si/PersonalPortal/\[458007\]/CommonPages/Documents/New.aspx](https://edavki.durs.si/PersonalPortal/[458007]/CommonPages/Documents/New.aspx)
10. eDavki (2016c). Vloga za razkritje podatkov o obveznih prispevkih za socialno varnost iz delovnega razmerja. Najdeno na spletnem naslovu [https://edavki.durs.si/PersonalPortal/\[558211\]/Pages/Documents/Edit.aspx?id=563aac6c-cff0-45fa-ab97-7fb77965e17c&action=import&edng=&ng=](https://edavki.durs.si/PersonalPortal/[558211]/Pages/Documents/Edit.aspx?id=563aac6c-cff0-45fa-ab97-7fb77965e17c&action=import&edng=&ng=)
11. EnKlikAnketa (2016). Prednosti in slabosti spletnih anket. Najdeno 27. maja 2016 na spletnem naslovu https://www.1ka.si/c/692/Prednosti_in_slabosti/?preid=729
12. Feld, L. P., & Frey B. S. (2003). Deterrence and Tax Morale: How Tax Administrations and Taxpayers Interact. *OECD Papers: Special issue on taxation*. 3/10.
13. Finančna uprava Republike Slovenije. (2015a). *Dohodek iz zaposlitve*. Ljubljana: Finančna uprava Republike Slovenije.
14. Finančna uprava Republike Slovenije. (2015b) *Poročilo o stanju in gibanju finančnega dolga na dan 31. december 2015*. Ljubljana: Finančni urad Republike Slovenije.
15. Finančna uprava Republike Slovenije. (2015c). *Finančni inšpekcijski nadzor*. Ljubljana: Finančni urad Republike Slovenije.
16. Gangl, K., Hofmann, E. & Kirchler, E. (2012, 16. marec). Tax Authorities` Interaction with Taxpayers: Compliance by Power and Trust. *WU International Taxation Research Paper Series*. Najdeno 20. januarja 2016 na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2174917
17. Inštitut za ekonomska raziskovanja. (2015). *Spremljanje nacionalne konkurenčnosti po metodologiji WEF za leto 2015*. Ljubljana: Inštitut za Ekonomska raziskovanja.
18. Intrum Justitia. (2015). *European Payment Report 2015*. Stockholm: Intrum Justitia.

19. Ivanko, Š. (2007). *Raziskovanje in pisanje del*. Ljubljana: Cubus image d. o. o.
20. Lamut, U. & Macur, M. (2012). *Metodologija družboslovnega raziskovanja od zasnove do izvedbe*. Ljubljana: Založba Vega.
21. Lešnik, T., Kračun D. & Jagrič T. (2013). Pomen in dejavniki učinkovite izterjave davčnih dolgov. *Naše gospodarstvo*. 59(5-6), 3–12.
22. Lobe, B. (2008). *Integration of online research methods*. Ljubljana: Faculty of Social sciences.
23. Mahmutović, L. (2010, 2–3. december) Izvršba na podlagi verodostojne listine, ali prvi korak do rešitve, ki ga zahteva plačilna nedisciplina. *Zbornik 7. festivala raziskovanja ekonomije in managementa*. Najdeno 28. maja na spletnem naslovu <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-122-9/prispevki/087.pdf>
24. Milost, F. & Milunovič, V. (2001). *Obdavčitev podjetij*. Koper: Visoka šola za management v Kopru.
25. Moj eZPIZ. Najdeno 17. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/cms/?ids=content&inf=312>
26. Mramor, D. (2002). *Teorija poslovnih financ*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
27. Območna obrtno-podjetniška zbornica Laško. (2009). *Nasveti in obvestila-januar 2009*. Laško: Območna obrtno-podjetniška zbornica Laško.
28. OECD Taxing Wages. Najdeno 27. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-wages-slovenia.pdf>
29. Orehek, N. (2013, 28. marec). Navidezni pravni posli-pravni in davčni vidik. *Bilten Unikum*. Najdeno 29. maja 2016 na spletnem naslovu <https://issuu.com/matijag/docs/unikum2-2013>
30. Pravilnik o vsebini in obliki obračuna davčnih odtegljajev ter o načinu predložitve davčnemu organu. *Uradni list RS*, št. 37/08, 64/08, 62/09, 22/10, 109/10, 107/12, 32/13, 85/13, 108/13, 22/14, 93/14 in 101/15.
31. Prispevki za socialno varnost. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/prispevki_za_socialno_varnost/
32. Snežič, R. (2011). *Primerjalno pravni prikaz obdavčitve nepremičnin in utaje davčnih obveznosti s poudarkom na ustavno pravnem vidiku v Sloveniji in državah bivše Jugoslavije*. Maribor: Tiskarna Saje, d. o. o., Maribor.
33. Stanovnik, T., Bejaković, P., & Chłoń-Domińczak, A. (2011). Pobiranje prispevkov za pokojninsko zavarovanje-primerjalna analiza treh srednjeevropskih držav. *IB Revija* (4), 5–12.
34. Strban, G. (2007, 20. april). Contribution collection systems and possible measures to improve their effectiveness. *Social institutions support programme*. Najdeno 28. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.coe.int/t/dg3/sscsr%5CSource%5CRepSelecTopStrban.pdf>
35. Šalomon, T., Meško M. (2015). Vpliv dejavnikov na ravni podjetja in ravni dejavnosti na plačilno disciplino podjetij. *Revija za univerzalno odličnost*. 4(2), 33–46.
36. Torgler, B., & Schaltegger C. A., (2005, december). Tax morale and fiscal policy. Najdeno 30. januarja 2016 na spletnem naslovu https://www.researchgate.net/publication/5010351_Tax_Morale_and_Fiscal_Policy

37. Ustava Republike Slovenije. *Uradni list RS* št. 33/91-I, 42/97-UZS68, 66/00-UZ80, 24/03-UZ3a, 47, 68, 69/04-UZ14, 69/04-UZ43, 69/04-UZ50, 68/06-UZ121,140,143, 47/13 - UZ148 in 47/13 - UZ90,97,99.
38. Vodlan, M. (2010, 2.–3. december). Plačilna nedisciplina in upravljanje s terjatvami do kupcev v Sloveniji. *Zbornik 7. festivala raziskovanja ekonomije in managementa*. Najdeno 27. maja na spletnem naslovu <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-122-9/prispevki/061.pdf>
39. Vodovnik, Z. (2006). Poglavlja iz delovnega in socialnega prava. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
40. Vodovnik, Z. (2013). Normativni temelji delovnih in socialnih razmerij. Del 2, Normativni temelji socialnih razmerij. Ljubljana: GV založba.
41. Zakon o davčnem postopku. *Uradni list RS*, št. 13/11-UPB4, 32/12, 94/12, 101/13-ZDavNepr, 111/13, 25/14-ZFU, 40/14-ZIN-B, 90/14 in 91/15.
42. Zakon o delovnih razmerjih. *Uradni list RS*, št. 21/13, 78/13-popr. in 47/15-ZZSDT.
43. Zakon o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. *Uradni list RS* št. 111/13 in 97/14.
44. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS* št. 96/12, 39/13, 99/13 - ZSVarPre-C, 101/13 - ZIPRS1415, 44/14-ORZPIZ206, 85/14-ZUJF-B in 95/14-ZUJF-C.
45. Zakon o prispevkih za socialno varnost. *Uradni list RS*, št. 5/96, 18/96-ZDavP, 34/96, 87/97-ZDavP-A, 3/98, 7/98-odl. US, 106/99-ZPIZ-1, 81/00-ZPSV-C, 97/01-ZSDP, 97/01, 62/10-odl. US, 40/12-ZUJF, 96/12-ZPIZ-2, 91/13-ZZVZZ-M, 99/13- ZSVarPre-C in 26/14-ZSDP-1.
46. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih. *Uradni list RS*, št. 26/14 in 90/15.
47. Zakon o urejanju trga dela. *Uradni list RS*, št. 80/10, 40/12-ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14-ZPDZC-1 in 47/15-ZZSDT.
48. Zakon o zavarovalništvu: *Uradni list RS*, št. 99/10 – UPB, 90/12, 56/13, 63/13 – ZS-K in 93/15 – ZZavar-1.
49. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. *Uradni list RS*, št. 72/06-uradno prečiščeno besedilo, 114/06-ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10-ZUPJS, 87/11, 40/12-ZUJF, 21/13-ZUTD-A, 91/13, 99/13-ZUPJS-C, 99/13-ZSVarPre-C, 111/13-ZMEPIZ-1, 95/14-ZUJF-C in 47/15-ZZSDT.
50. ZZZS-Prijava, sprememba in odjava obveznega zdravstvenega zavarovanja. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.zzzs.si/ZZZS/INTERNET/ZZZS.NSF/0/F81F7E9F22CC73EDC1257E27002E9CD2#sec1>

PRILOGE

KAZALO PRILOG

PRILOGA 1: Anketni vprašalnik.....	1
PRILOGA 2: Računalniška obdelava podatkov s SPSS	5

PRILOGA 1: Anketni vprašalnik

1. Spol:
 - Moški.
 - Ženski.

2. V katero starostno skupino spadate?
 - Do 20 let.
 - 21–40 let.
 - 41–60 let.
 - 61 let ali več.

3. Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba?
 - Osnovna šola ali manj.
 - Poklicna šola (2 ali 3 letna strokovna šola).
 - Štiriletna srednja šola.
 - Višja šola.
 - Visoka šola – prva stopnja.
 - Univerzitetna izobrazba ali bolonjska druga stopnja (bolonjski magisterij).
 - Znanstveni magisterij ali doktorat.

4. Kakšen je vaš trenutni status?
 - Zaposlen za določen.
 - Zaposlen za nedoločen čas.

5. Koliko let delovne dobe imate?
- Do 10 let.
 - 11–20 let.
 - 21–30 let.
 - 31–40 let.
 - Več kot 40 let.
6. Ali ste že kdaj preverili, ali imate plačane prispevke za socialno varstvo (prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, prispevek za zdravstveno zavarovanje, prispevek za starševsko varstvo in prispevek za brezposelnost)?
- Da.
 - Ne.
7. Na kakšen način ste preverili, ali imate plačane prispevke za socialno varnost?
- Še nikoli jih nisem preveril.
 - Osebno pri pristojni državni instituciji (ZPIZ, ZZZS, FURS).
 - Preko spletnih strani državnih institucij.
 - Osebno pri pristojni državni instituciji in preko spletnih strani institucij.
8. Ali bi želeli, da bi vas pristojne institucije opozorile, da nimate plačanih prispevkov za socialno varnost?
- Da.
 - Ne.

9. Ali je pomembno za vas, da vam delodajalec redno plačuje in pravilno obračunava plačo in prispevke za socialno varnost?

	Ni pomembno	Pomembn o	Zelo pomembno
Redno nakazuje plačo.	☐	☐	☐
Redno plačuje prispevke za socialno varnost.	☐	☐	☐
Pravilno obračuna plačo.	☐	☐	☐
V pravilni višini obračuna prispevke za socialno varnost.	☐	☐	☐

10. Kaj bi storili v primeru, da bi ugotovili, da vam delodajalec ne plačuje prispevkov za socialno varnost?

Možnih je več odgovorov

- Nič, važno, da mi nakaže plačo.
- Zahteval bi, da jih plača.
- Prijavil bi ga ustrezni inšpekcijski službi.
- Dal bi odpoved.
- Drugo: _____

11. Na dan 31. 12. 2015 je davčni dolg do države znašal 1.386.665.046 EUR. Ali menite, da to vpliva na obseg pravic, do katerih ste upravičeni iz naslova obveznega socialnega zavarovanja?

- Ne vpliva.
- Zaradi tega lahko uporabim manj pravic iz naslova obveznega zavarovanja.

12. V praksi se pogosto dogaja, da delodajalci ne morejo poravnati obveznosti iz naslova socialnih prispevkov, ker jim kupci ne plačajo v dogovorjenem roku. Ali menite, da bi delodajalci pravočasno plačali prispevke za socialno varnost, če bi tudi kupci njim račune plačali v roku?

- Ne, še vedno bi se izmikali plačilu prispevkov za socialno varnost.
- Obveznosti bi pravočasno poravnali.

13. Ali ste kdaj od delodajalca prejeli izplačilo plače v obliki potnih stroškov (za službeno pot, ki je niste opravili)?

- Ne nikoli (to bi bilo nezakonito).
- Delodajalec mi včasih izplača plačo v obliki potnih stroškov, da prihrani pri davkih in prispevkih.

Q10 - Kakšno je vaše mnenje glede naslednjih trditev?

	Malo verjetno	Verjetno	Zelo verjetno
Ali bi prijavili inšpekcijskemu organu delodajalca, če bi vedeli, da utaja davke in prispevke?	☐	☐	☐
Ali bi delodajalca, ki utaja davke in prispevke prijavili davčnemu organu, če bi za to dobili nagrado?	☐	☐	☐
Ali menite, da bi poostren nadzor s strani davčnega organa (inšpekcijski pregled) povečal plačane prispevke iz naslova socialne varnosti?	☐	☐	☐

PRILOGA 2: Računalniška obdelava podatkov s SPSS

Hipoteza 1: Zaposleni ne preverjajo plačila prispevkov.

H1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Da	7	14,3	14,6	14,6
	Ne	41	83,7	85,4	100,0
	Total	48	98,0	100,0	
Missing	System	1	2,0		
Total		49	100,0		

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
H1	48	1,85	,357	,051

One-Sample Test

	Test Value = 2					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95 % Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
H1	-2,833	47	,007	-,146	-,25	-,04

Hipoteza 2: Ali je pomembno za vas, da vam delodajalec redno plačuje prispevke za socialno varnost?

H3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Manj pomembno	3	6,1	6,3	6,3
	Zelo pomembno	45	91,8	93,8	100,0
	Total	48	98,0	100,0	
Missing	System	1	2,0		
Total		49	100,0		

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
H3	48	2,94	,245	,035

One-Sample Test

	Test Value = 2.5					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95 % Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
H3	12,391	47	,000	,438	,37	,51

Hipoteza 3: Delavci bi zahtevali od delodajalca takojšnje plačilo, če bi ugotovili, da nimajo plačanih prispevkov za socialno varnost.

H4

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ne	13	26,5	27,1	27,1
	da	35	71,4	72,9	100,0
	Total	48	98,0	100,0	
Missing	System	1	2,0		
Total		49	100,0		

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
H4	48	,73	,449	,065

One-Sample Test

	Test Value = 1					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95 % Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
H4	-4,178	47	,000	-,271	-,40	-,14

Hipoteza 4: Boljša plačilna disciplina bi imela pozitiven vpliv na višino plačanih prispevkov.

H5

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	23	46,9	47,9	47,9
Valid 2	25	51,0	52,1	100,0
Total	48	98,0	100,0	
Missing System	1	2,0		
Total	49	100,0		

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
H5	48	1,52	,505	,073

One-Sample Test

	Test Value = 2					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95 % Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
H5	-6,576	47	,000	-,479	-,63	-,33

Hipoteza 5: Ostrejši nadzor davčnega organa nad plačili prispevkov bi imel pozitiven vpliv na višino plačanih prispevkov.

H6

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	10	20,4	20,8	20,8
Valid 2	18	36,7	37,5	58,3
Valid 3	20	40,8	41,7	100,0
Total	48	98,0	100,0	
Missing System	1	2,0		
Total	49	100,0		

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
H6	48	2,21	,771	,111

One-Sample Test

	Test Value = 2					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95 % Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
H6	1,873	47	,067	,208	-,02	,43